

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

KIRKKODRAAMA HYVINKÄÄLLÄ

Omakohteisesti koettuna

Esittävän taiteen koulutusohjelma
Opinnäytetyö
2.5.2007

Jouni Laine

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Esittävän taiteen koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto Teatteri- ilmaisun ohjaaja	
Tekijä Jouni Laine		
Työn nimi Kirkkodraama Hyvinkäällä Omakohtaisesti koettuna		
Työn ohjaaja/ohjaajat Soile Rusanen		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 16.4.2007	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 48 + 10
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö lähtee liikkeelle kirkkodraaman alkujuurilta, etsien kirkkodraaman kansainväliseen syntyyn liittyviä seikkoja ja edeten kohti kirkkodraaman rantautumista suomeen ja kehitystä tämän päivän kirkkodraamaksi. Miten kirkkodraamaan liittyvä koulutus on käynnistynyt.</p> <p>Millaista kehitystä ja havaintoja on Suomessa toteutetussa kirkkodraamassa tapahtunut viime vuosikymmenillä ja mitä on tapahtunut 1980, 1990 ja 2000 luvuilla Hyvinkäällä toteutetussa kirkkodraamatyöskentelyssä.</p> <p>Opinnäytetyö kartoittaa, millaisia kirkkodraaman lajityyppejä on ja miten niitä on Hyvinkäällä on toteutettu, kuinka niiden tekemiseen on päädytty.</p> <p>Millaisia vaiheita kirkkodraaman ohjaustyön ammatillistumisessa on ollut omalla kohdallani ja miten se on ollut havaittavissa eri vuosikymmeninä Hyvinkäällä ja millainen oli kirkkoteatterin kiirastuli 2001, jolloin kirkkoteatterityön tulevaisuus oli Hyvinkääläisten kirkkohallintoelinten ruodittavana ja miten se siitä selvisi.</p> <p>Opinnäytetyötä varten tein luettelon kaikista Hyvinkään seurakunnalle toteuttamista- ni kirkkodraamoista, joita opinnäytetyöhön 15.11.2006 mennessä oli kertynyt tasan 100 kirkkodraamaa. Tämä luettelo on opinnäytetyön liitteenä. Luetteloon on merkitty jokaisen näytelmän kohdalle mitä lajityyppejä teos edustaa.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus		
Avainsanat Kirkkodraama, liturginen draama, dramaattinen kirkkonäytelmä		

Degree Programme in Performing Arts		Degree
Author Jouni Laine		
Title Church drama in Hyvinkää as personal professional development		
Type of work Thesis	Date 16.4.2007	Pages 48 + 10
<p>ABSTRACT</p> <p>This thesis has three main objectives.</p> <p>Firstly, it starts off by looking at the roots of church drama and searching for the circumstances that lead to the birth of dramatic church performances. The study follows the route of these performances to Finland and their development into present-day church drama. The thesis also looks at how the (professional?) training started in Finland.</p> <p>Secondly, this thesis examines the specific features and developments in the church drama executed in Finland during the last decades and what has happened in church drama work carried out in Hyvinkää in the 1980's, 1990's and the 21st century.</p> <p>The thesis also looks at the different genres of church drama and how they have been realised in Hyvinkää and what were the reasons for the choices of using specific genres.</p> <p>Thirdly, this thesis studies the different phases of directing church drama as my own professional development process and its consequences in Hyvinkää during the last decades. It will also focus on the 'Purgatory' of the Hyvinkää church drama in 2001 when the future of the work was being questioned and scrutinised and what was the result of this phase.</p> <p>For this thesis I have registered all the drama projects I have directed and realised for the congregation of Hyvinkää, which, until November 2006, totalled 100. This register is attached. In the register, the genre of every drama is mentioned.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage		
Keywords church drama, liturgical drama, dramatic church drama		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Opinnäytetyöni tavoitteet.....	2
1.2	Tutkimusaineisto	2
2	KIRKKODRAAMAN SYNTY	4
2.1	Kirkkodraaman kansainväliset alkujuuret	4
2.2	Kirkkodraaman alkuvaiheet Suomessa.....	6
2.3	Kirkkodraaman läpimurto.....	7
2.4	Kirkkodraama Suomessa 1960- ja 1970-luvuilla	8
2.5	Kirkkodraama Suomessa 1980- ja 1990-luvuilla	8
2.6	Kirkkodraama Hyvinkäällä	9
2.7	1980- ja 1990-luku Hyvinkäällä.....	10
2.8	Kirkkodraama Hyvinkäällä 2000-luvulla	12
3	KIRKKODRAAMAN LAJITYYPPIEN KEHITYS	14
3.1	Liturgisen draaman kansainväliset juuret	14
3.2	Liturginen draama Hyvinkäällä.....	15
3.3	Liturgiset draamat 1982-2006.....	16
3.3.1	Liturginen draama ja ehtoollinen.....	16
4	4. DRAMAATTINEN KIRKKONÄYTELMÄ	17
4.1	Dramaattisen kirkkonäytelmän kansainväliset juuret.....	17
4.2	Dramaattisen kirkkonäytelmän tunnusmerkkejä.....	23
4.3	Dramaattisen kirkkonäytelmän genrejä Hyvinkäällä 1982–2006.....	24
4.4	Johtopäätöksiä dramaattisen kirkkonäytelmän alueelta	30
5	KIRKKOTEATTERITYÖN VAIHEITA HYVINKÄÄLLÄ	31
5.1	Teatteri Beta.....	31
5.2	Kirkkoteatterin kiirastuli ja tulevaisuus.....	34
5.3	Hyvinkään seurakunnan näytelmät kirkon suurtahtumissa.....	41
5.3.1	Valtakunnalliset kirkkodraamakatselmukset.....	41
5.3.2	Näytelmät kirkon suurtahtumissa	43
6	POHDINTAA	46
	LÄHTEET	48
	LIITTEET:.....	49
	Liite 1	49

Kirkkodraaman käsikirjoitukset ja ohjaukset	49
Liite 2	56
Kirkkodraamakatselmus Hyvinkäällä 1.11.2003	56
Liite 3	58
Liturgiset draamat	58

1 JOHDANTO

Teatterinohjaaja ja teologi Marjatta Haapasen näkemyksen mukaan, kirkkodraama on *yläkäs*ite kaikelle kirkon toimesta tuotetulle draamatyöskentelylle. Se on *kirkkotaidetta*, joka palvelee evankeliumin julistusta. Näin hän esitelmöi yleisölle ja kirkkodraaman tekijöille kirkkodraamakatselmuksessa Hyvinkäällä 1.11.2003.

Kirkkodraama on huomattavasti suurempi kansainvälinen ja historiallinen ilmiö kuin mitä osasin kuvitella astuessani kirkkodraaman kiehtovaan maailmaan, oppipoikana, Järvenpäässä syksyllä 1975.

Olin Marjatta Haapasen oppilaana 1975-1981 Järvenpäässä. Työssäni Hyvinkäällä 1982 alkaen, toimin Haapasen kanssa konsultoivana kirkkodraaman ja nuorisonäytelmän ohjaajana. Hyvinkään seurakunnassa toteutettu kirkkodraama keskittyi automaattisesti työalakseni. Sen ensisijaiset tehtävät olivat palvella seurakunnan työmuotoja ja tarjota nuorisotyöhön mielekäs ja motivoiva nuorisotyön metodi.

1980-luvun alussa kirkkodraaman tekeminen oli työmuotona jossakin määrin kokeilevaa: testattiin ”vetääkö se nuoria mukaansa”. Kun havainnot olivat sekä esiintyjien, että katsojien puolella varsin innostuneet ja myönteiset, oli luontevaa jatkaa tällä saralla.

Merkittäviä lisäponasia Hyvinkäällä laji sai ensin 1985 alkaneesta käsikirjoitusinnostani. Käsikirjoittaminen oli seurakunnan nuorisotyölle motivoivaa, koska näytelmistä alkoi tulla meidän näköisiä, siis sekä minun käsikirjoittajana ja ohjaajana että esitykset toteuttavien nuorten. Toiseksi lisäpontta tuli kirkkodraamakatselmuksesta Espoonlahdessa 1986, josta saimme koko ryhmämme kanssa uutta voimaa ja motivaatiota jatkaa alkamallamme saralla.

Opinnäytetyössäni tarkastelen Hyvinkään seurakunnassa toteutetun kirkkodraaman lajeja ja arvioin lajityyppien syntyyn ja kehitykseen liittyviä motivaatioita ja seikkoja. Oli kiintoisa tehtävä hakea toimintakertomuksista kaikki mahdolliset Hyvinkään seurakunnalle ohjaamani kirkkodraamat ja tyypittää ne omiin lajeihinsa ja sitten katsoa kuinka eri lajit muodostuvat ja millaiset voimasuhteet niillä on.

Kirkkodraaman vaiheita ja menestyksen hetkiä tulkitseen siinä kun kirkkoteatterimme eli sen lakkauttamispäätöstä. Tämän lisäksi opinnäytetyö etsii kirkkodraaman syviä juuria ja lajityyppien kansainvälisiä alkuja, tätä kautta tulee ymmärrettäväksi, millaiseen kansainvälis-historialliseen ketjuun oma työni liittyy. Tutkielma esittelee lyhyesti myös suomalaisen kirkkodraaman syntyvaiheita.

Kirkkodraaman tutkiminen kiinnosti minua, koska olen tehnyt sitä työkseni syksystä 1982 alkaen. Kirkkodraaman laaja kotimainen ja kansainvälinen tuntemus on ensiarvoisen tärkeä työkalu kirkkodraaman parissa ammatikseen työskentelevälle ohjaajalle. Toteuttamani kirkkoteatterityö on riittävän mittavaa tutkittavaksi. Halusin myös selvittää millaiset kirkkodraaman kansainväliset juuret ovat.

1.1 Opinnäytetyöni tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena on etsiä vastauksia seuraavin kysymyksiin.

Ensiksi, millainen on kirkkodraaman kansainvälinen synty ja sen lajityyppien, liturgisen draaman ja dramaattisen kirkkonäytelmän, historia?

Toiseksi, millaiset ovat kirkkodraaman kehitysvaiheet Suomessa ja erityisesti Hyvinkään seurakunnassa ja miten kirkkodraaman lajityypit ovat kehittyneet?

Kolmanneksi, miten kirkkodraaman ammatillistuminen on edennyt Hyvinkään seurakunnassa ja millaiset ovat Hyvinkäällä olleet kirkkodraamatoiminnan dramaattisimmat vaiheet?

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistona olen käyttänyt, kirjallisuuden ja luentomuistiinpanojen lisäksi, Hyvinkään seurakunnan Teatteri Betan kirkkoteatterityön käsikirjoitus- ja ohjaustilastoja ohjausteni osalta, vuosilta 1982–2006, Hyvinkään seurakunnan taloudellisen jaoston, kirkkoneuvoston ja kirkkovaltuuston kokouksien pöytäkirjaotteita koskien kirkkoteatterityötä syksyllä 2001 sekä päivättyjä lehtileikkeitä kirkkoteatterityön vaiheista syksyltä 2001.

2 KIRKKODRAAMAN SYNTY

2.1 Kirkkodraaman kansainväliset alkujuuret

Kirkkodraama kuuluu tuhansia vuosia vanhaan perinteeseen, jonka juuret länsimaisen kulttuurin piirissä ovat kahdessa maaperässä, juutalaisessa kulttidraamassa ja antiikin Kreikan jumalanpalveluskultissa.

Juutalainen jumalanpalvelustraditio sisälsi Vanhan Testamentin mukaan runsaasti dramaattisia aineksia, erityisesti Jerusalemin temppelijumalanpalveluksessa, joista psalmien esitystavat kuoroineen, karkeloineen sekä ”soittimineen ja symbaaleineen” antavat hyvän esimerkin. Näihin dramaattisiin jumalanpalveluksiin Jeesuskin osallistui, eikä Raamattu missään kohdin kerro hänen niitä paheksuneen tai vastustaneen. Temppelialueella toimineet kaupustelijat ja rahanvaihtajat sen sijaan saivat häneltä tylyn kohtelun. (Mäkisalo 1982, 5)

Antiikin Kreikan jumalanpalvelus- ja uhrimenot olivat keskeisesti dramaattisia, niinpä tätä kulttia pidetään koko länsimaisen teatteritaiteen perustana. Teatteri on syntynyt jumalanpalveluksesta, kultista, joten voimme todeta kirkon ja teatterin olevan samaa alkusolua, eikä vastakkaisia genrejä, kuten asia usein virheellisesti halutaan tulkita. (Mäkisalo 1982, 5-6)

Kinnunen-Riipinen 2000 toteaa Tertullianuksen vaikutuksesta seuraavaa: Kreikkalais-roomalaiseen sivistysmaailmaan levitessään kristillinen kirkko kohtasi teatterin ja siihen asennoitumista oli kahdenlaista. Jyrkän kielteistä näkemystä edusti 200-luvulla jKr. elänyt kirkkoisä Tertullianus. Teoksessaan *De Spectaculis* hän perustelee teatterin turmiollisuutta lähinnä sen syntytaustan ja intohimoa synnyttävän vaikutuksen vuoksi. Kauko Pirinen esitteli vuonna 1968 kirkkonäytelmäkurssilla Järvenpään seurakuntaopistolla Tertullianuksen näkemystä seuraavasti: ”Tertullianus laski samaan luokkaan antiikin tragedian, sirkuksen ja amfiteatterin raa’at, veriset näytännöt.” Teatterin turmiollisuus näkyi hänen mielestään siinä, että se oli alun perin omistettu Venus-jumalattarelle. Teatterille oli Tertullianuksen mukaan luonteenomaista intohimo ja mässäily, jotka kumpikin kehittivät holtittomuutta. Teatteriin kuuluvat jalommatkin kulttuuri-ilmiöt, kuten ääni, melodia, instrumentit ja kirjoitus, liitettiin nekin

pakanallisten jumalien nimiin. Kristityillä ei voinut olla sellaisen kanssa mitään tekemistä, koska pahat henget olivat liittoutuneet pitääkseen ihmisen erillään Jumalasta. (Kinnunen-Riipinen 2000, 20-21)

Teatteria ei voitu puolustaa myöskään sillä, että se oli huvia, koska huvitusten etsiminen oli kiellettyä. Tertullianus katsoi, että se tuotti vahinkoa pyhyydelle, sillä se tuotti turmiollisia intohimoja. Myös näyttelijöiden alhainen ja halveksittu yhteiskunnallinen asema vedettiin Tertullianuksen näkemysten rinnalle todistukseksi teatteria vastaan. (emt, 20-21)

Toista äärikantaa edusti 300-luvulla jKr. kirkkoisä Augustinus, karthagolainen rähinöitsijä, josta tuli kristillinen pyhimys, kuten Wickhamin (1992) mukaan E. K. Rand häntä luonnehtii. Augustinus opiskeli Italiassa ja työskenteli nuorena puhe- ja ilmaisutaidon opettajana Milanossa. Työ edellytti suurten filosofien sekä kauno- ja näytelmäkirjallisuuden teosten hallitsemista. Wickhamin mukaan erilaisten arvomaailmojen yhteen sovittaminen onnistui Augustinukselta, joka antoi tunnustuksen pakanakirjallisuuden mestareille ja kysyi heiltä neuvoja. (Wickham 1992, 57)

Vielä kristityksi kääntymisen jälkeenkin vuonna 387 jKr. Augustinus ammensi näyttelijäntaidoistaan elävyyttä saarnoihinsa ja kirjoihinsa. Hän kuvasi ihmisiä esittämässä osiaan maailman suuren teatterin näyttelijöinä: ”Mekin näyttelemme elämässä tätä omaa näytelmäämme”. Augustinuksessa personoitui näyttämötaiteen asiantuntija, kirjailija ja kirkonmies, joka tuli toimeen sen teatteritaiteen kanssa, jolla oli räikeästi ja selkeästi pakanalliset juuret. (emt)

Paavi Gregorius Suuren vaikutus aika 500-luvulla loi pohjan latinankieliselle liturgialle ja gregoriaaniselle kirkkolaululle, jotka olivat omiaan antamaan kehykset varsinaisen kirkkodraaman kehitykselle. Rooman valtakunta oli poliittisesti heikko ja sen vuoksi teatterin ja kirkkodraaman kannalta saavutetut yhteisymmärryksen tulokset tuhoutuivat paljolti 600- ja 700-lukujen poliittisissa taisteluissa hunni- ja islamilaishyökkäyjiä vastaan. (Kinnunen-Riipinen 2000, 21)

Wickham korostaa luostareiden suurta merkitystä taiteen ja uskonnon yhteisten saavutusten säilyttämisessä. Luostarien arkistoissa säilyi näytelmiä, draaman alkeiden ohjeita, teatterisanastoa, mainintoja kiertueryhmistä, akrobaateista sekä

nukketeatteritaiteilijoista. Luostareissa säilyi myös varhaisten kirkkoisien tuomitsevia lausuntoja ja kristittyjen marttyyrien kohtaloista kertovia legendoja. (emt)

2.2 Kirkkodraaman alkuvaiheet Suomessa

Kirkkodraaman alkuvaiheet Suomessa liittyvät Tiernapoika-näytelmiin. Ensimmäiset Tiernapoika-näytelmät Suomessa esitettiin todennäköisesti jo 1600-luvun alussa, vaikka kirjalliset lähteet mainitsevat tiernapojat vasta 1873 (Wiikko-Sanomat). Tiernapoika-näytelmä on kotoisin Saksasta, josta se siirtyi Tanskan kautta Ruotsiin ja sieltä Suomeen. Voidaan siis todeta, että Tiernapojat toi kirkkodraaman Suomeen. (Kinnunen-Riipinen 2000,31)

Kirkkodraaman kehittymistä Suomessa jarrutti Marjatta Haapasen mukaan 1800-luvulla erityisesti herätyskristillinen suuntaus pietismi, joka suhtautui kielteisesti kaikenlaiseen haihatteluun kirkossa. Myös kirkkomusiikki ja kirkon kuvataide joutuivat pietismin seurauksena epäsuosioon. (Haapanen luento)

Uskontoaiheista näytelmää Suomessa 1900-luvun alussa edustaa Hugo Jalkasen *Pyhä yö*, joka esitettiin Kansallisteatterissa 1924. Suomalaisen draamakirjallisuuden uskonnollista aihetta käsittelevää näytelmää edustavat Aleksis Kiven *Lea*, Minna Canthin *Anna-Liisa*, Juhani Ahon *Kevät ja takatalvi*, sekä Lauri Kokkosen *Viimeiset kiusaukset*. (Kinnunen-Riipinen 2000, 31)

Marjatta Haapanen ohjasi ensimmäisen varsinaisen kirkkonäytelmänsä 1962 jouluksi Espoon suomalaiseen seurakuntaan. *Joulumysteerio* kantaesitettiin 23.12.1962 Leppävaaran kirkossa. Ensimmäisen kirjoittamansa kärsimysnäytelmän *Pitkäperjantaista pääsiäiseen* Haapanen on kertonut työstäneensä Munkkivuoren kirkkoon pääsiäisyöksi 25.3.1967. (Kinnunen-Riipinen 2000, 58)

”Mistä tahansa hanasta vääntää, niin sieltä valuu puhetta, puhetta ja vain puhetta... meidän tulisi käyttää ihmisen hallitsemia ilmaisukeinoja jumalanpalveluksissa”, julisti Marjatta Haapanen vuonna 1973 *Sacriludi*-kirkkodraamaryhmänsä kanssa lehdistötilaisuudessa Helsingissä. Haapanen kutsui kirkkodraamaa ”ryhmäsaarnaksi”. (Kinnunen-Riipinen 2000, 43)

Kirkon opintokeskus järjesti Suomen ensimmäisen kirkkonäytelmäkurssin 1- 6.6.1967 Järvenpään seurakuntaopistolla. Kurssin kouluttajana oli Tove Nyström Sigtunasta, Kurssin ohjelmistoon liittyen koulutuksessa käytiin läpi Carl Greekin *Ahdas portti* sekä Jaakko Haavion uskonpuhdistuksen 450-vuotisjuhlille kirjoittama *Laudes aamun sarastaessa*. Kirkkodraaman varsinainen koulutus käynnistyy kun Luther-opistossa jo 50-luvulla virinnyt kirkkonäytelmäinnostus sai jatkoa, kun valtakunnallinen kirkkodraamakoulutus käynnistyi rehtori *Simo Palosuon* aloitteesta lyhytkurssina seurakuntaopistolla Järvenpäässä 16.5.1970. Opettajana toimi Marjatta Haapanen. (Kinnunen-Riipinen 2000, 41- 42)

2.3 Kirkkodraaman läpimurto

Kirkkonäytelmän lopullisena läpimurtona Suomessa voidaan pitää arkkipiispa Martti Simojoen vuonna 1969 Helsingin kirkkopäiville tilaamaa kirkkonäytelmää. Arkkipiispa Simojoki pyysi Haapasta järjestämään kirkkonäytelmäillan, jotta 2000 ihmistä kerralla ymmärtäisi ”mitä kirkkodraama on”. Työryhmä Irja Lipsonen, Anneli Toivanen ja Marjatta Haapanen valitsi työn alle Olof Hartmanin suuren liturgisen kirkkonäytelmän *Elämän kruunu*, jonka suomennoksen teki pastori Samppa Asunta. Työryhmä kokosi 20 hengen kirkkonäytelmäryhmän työstämään näytelmää. Kokonaisuohjauksesta vastasi Marjatta Haapanen. Koottu draamaryhmä toteutti *Elämän kruunu* – näytelmän Suomen kantaesityksen Helsingin Tuomiokirkossa helluntaina 25.5.1969. (Kinnunen-Riipinen 2000, 41-42)

2.4 Kirkkodraama Suomessa 1960- ja 1970-luvuilla

Kirkkonäytelmiä julkaistiin 1960- ja 1970-luvuilla lukumääräisesti paljon (useita satoja). Esimerkiksi Kirkon opintokeskus julkaisi vuosina 1966 ja 1967 Mikko Himangan toimittaman kirkkonäytelmäsarjan. Yleinen ilmapiiri 60-luvun radikalismeineen ja Vietnamin sotineen näkyi selvästi 60- ja 70-lukujen kirkkonäytelmien esikirjoituksissa. Sodan ja rauhan kysymyksiä sekä nälkää ja väkivaltaa käsiteltiin monissa kirkkonäytelmissä, Raamatun opetuksista käsin. Kirkossa 60-luku tuotti piispa Voitto Huotarin mukaan luovia, ajankohtaisia, työstäviä, osallistavia - ja usein kolmannen maailman tilannetta käsitteleviä kirkollisia kabaree-esityksiä, jotka hänen mukaansa olivat omalta osaltaan avaamassa tietä varsinaisen kirkkodraaman mahdollisuuksille kirkossa. (Kinnunen–Riipinen 2000, 57)

2.5 Kirkkodraama Suomessa 1980- ja 1990-luvuilla

1980-luvulla tapahtui Lilja Kinnunen-Riipisen mukaan (Kinnunen-Riipinen 2000, 214) selkeä käänne, kirkkodraaman varhaiskaudella vallinneesta useimmiten sakraalitiloissa esitetyistä liturgisista ja dramaattisista kirkkonäytelmistä, enenevässä määrin kokeilevan ilmaisun puolelle 1980-luvulla. Kirkko sai esityspaikakseen kirkon ohella myös kadun, kirkkopuiston, talvisen metsän ja koulujen näyttämöt ja teatterisalit. Havaittavaa on myös koulutuksen merkityksen kasvu 1980-luvulla. Ohjaajat hakeutuivat alan koulutukseen ja yli puolet ohjaajista järjesti kirkkodraamakoulutusta näytelmiin osallistuville.

Kinnunen-Riipisen mukaan (Kinnunen-Riipinen 2000, 214) tuotannollisista elementeistä keskeisimmiksi nousivat:

1. Teatteri-ilmaisu
2. Valodramaturgian käyttö
3. Lavastus
4. Instrumentaalimusiikki

2.6 Kirkkodraama Hyvinkäällä

Hyvinkään seurakunnan työmuodot ovat toteuttaneet erimuotoista kirkkonäytelmätoimintaa 1960-luvulta alkaen. Pienoisnäytelmiä on esitetty leirien iltanuotioilla, lasten ja nuorten tilaisuuksissa ja juhlissa. Tietävästi ensimmäinen merkittävä kirkkodraama syntyi Hyvinkäällä toteutetuilla Lähetysjuhlilla kesäkuussa 1969 pastori Kosti Laitisen aloitteesta. Pieni osa näytelmästä on taltioituna lähetysjuhlista tehtyyn kaitafilmiin, joka löytyy Hyvinkään seurakunnan tiedotustoimistolta.

Muistini mukaan Hyvinkäällä ei vielä 1980-luvun alussa juurikaan puhuttu kirkkodraamasta, vaan eri tavoin toteutetusta näytelmä- tai kuvaelματοiminnasta, jota harjoitettiin erityisesti lapsi- ja varhaisnuorisotyön toiminna. Näiden kuvaelmien tai pienoisnäytelmien tarkoitus oli mm. opettaa lapsille Raamatusta Jeesuksen tunnetuimpia vertauksia.

Nuorisotyössä oli pitkät perinteet sketseistä, joita esitettiin leirien iltanuotioilla ja nuorten tilaisuuksissa. Käytännössä oli luonteva, että tuoreen kirkkodraaman koulutuksen saaneena, kirkkodraaman kehittäminen nuorisotyön menetelmäksi tuli minun tehtäväkseni heti nuorisotyön virkaan saapuessani syksyllä 1982.

Oman ohjaustyöni osalta vaikuttaa siltä, että nämä Kinnunen-Riipisen mainitsema neljä tuotannollista elementtiä 1980-luvulla, (ed. sivu) toteutuivat varsin selkeästi myös Hyvinkäällä toteutetussa kirkkodraamatyöskentelyssä. Tuotanto siirtyi dramaattisen kirkkonäytelmän sektorille ja löysi linjansa nuorisonäytelmän keinoin toteutettuna kirkkodraamana. Olimme nuorisoteatteriryhmäni kanssa siirtyneet kokeilevan teatterityön alueelle. Se tuntuikin silloin omimmalta. Saimme selkeitä ilmaisullisia vapauksia käsitellä, nuorisonäytelmän keinoin, nuorille vaikeita hengellisiä ja nuoren omaan kasvuun liittyviä teemoja, jotka osin olivat meidän yhteisiä kokemuksia (vrt. *Mun leiviskät* -näytelmän syntyyn vaikuttaneet yhteiset kokemukset.) 1980-luvun puolivälissä aloimme käyttää näytelmissämme valokalustoa ja suunniteltuja valoajoja, äänikulissia ja erilaisia äänitehosteita. Näytelmiä varten tehtyjä musiikkejamme ja laulujamme aloimme esittää vasta 1990-luvulle siirryttäessä.

Oma kouluttautumiseni 1980-luvun puolivälissä oli konsultointia entisen opettajani, Marjatta Haapasen kanssa. Häneltä sain yksilöllistä opetusta draaman rakenteeseen ja ohjauksellisiin erityispiirteisiin sekä ohjaussuunnitteluun konsultoidessani uusien näytelmien tekemistä hänen kanssaan.

Huoli siitä, että kirkkodraamatyö ei ohjauksessani enää kehity ja oman rajallisuuden tunnistaminen ajoivat minut etsimään ja hakemaan uusia virikkeitä ja uutta oppia teatterityötaitoihini. Hakeuduin vuosikymmenen lopulla koulutuksellisista syistä Hyvinkään Teatterin näyttelijäsi, (*Kaunis Veera* 1989, *Klaara ja hänen Vihtorinsa* 1990; ohjaaja Eero Halme) saadakseni omaa teatterinäkemystäni avautumaan ja saadakseni uutta näkemystä ohjaamiseen ja ohjaussuunnitteluun. Tämän oppijakson jälkeen aloin ohjata aivan toisella tavalla kuin ennen. Tein jopa turhankin pitkälle viedyt, uuden ajattelun mukaiset harjoitussuunnitelmat, ja aloin toteuttaa harjoitusrakennetta tällä uudeksi oppimallani tavalla.

Ensimmäinen uuden rakenteen mukainen ohjaukseni oli *Megaseteli* 1990. Ennen tätä uudeksi oppimaani harjoituskokonaisuutta olin ohjannut näytelmää alusta eteenpäin, kunnes päästiin loppuun ja sitten sitä hiottiin. Kehitin uusien oppieni ja virikkeiden mukaan uuden menetelmän, joka perustui näytelmän ohjaussuunnitelman jakamiseen osa-alueisiin ja ryhmiin sekä asiakokonaisuuksiin ja rytmiin. Harjoituksissa ensin harjoittelivat vain ns. raskaat roolit, jotta he saivat roolityön liikkeelle. Sitten tulivat laulujen harjoitukset, ja kun ne olivat kunnossa, tuli vuoroon tanssiosuuksien harjoittaminen ja vasta lopuksi joukkokohtaukset. Lisäksi esim. tarkkaan pohditut läpimenojen paikat kuuluivat sen aikaiseen ohjaussuunnitelmaani, joka kyllä toimii edelleenkin.

2.7 1980- ja 1990-luku Hyvinkäällä

Tiivistetysti 1980-luku merkitsi kirkkodraamalle selkeää siirtymistä 1980-luvun alkupuoliskon ns. seurakunnan ohjelmanäytelmistä, sketseistä ja koulutusnäytelmistä ammattimaisemmin tehtyihin ja ohjattuihin kirkkodraamoihin. Motivaatio kasvoi pienestä suureen ja selkeä suuntautuminen ammatillisesti tuotettuihin ja toteutettuihin näytelmiin tapahtui vuosikymmenen loppumetreillä.

Opiskeluni Luther-opistossa osui aikaan 1975-1981, jolloin Marjatta Haapanen toimi opiston luovan ilmaisun, pedagogisen draaman ja kirkkodraaman opettajana. Näin sain uusinta mahdollista koulutusta ja opastusta kirkkodraaman alkeisiin ja ammattityöhön. Oma panokseni 1980-luvun kirkkodraaman toteuttamisessa alkoi Orimattilan seurakunnassa syksyllä 1981, jolloin olin mukana kahdessa lapsityönohjaaja Aila Kauppisen ohjaamassa kirkkodraamassa, joista toinen oli nukketatteriesitys. Aloitettuani nuorisotyönohjaajan viran Hyvinkäällä 1.9.1982 ohjasin ensimmäisenä syksynä nuorille liturgista draamaa edustavan näytelmän *Kylväjäkollaasi* (kirjoittanut Haapanen). Seuraavina syksyinä olivat vuorossa *Myrsky* ja *Tapahtui niinä päivinä*, myös molemmat opettajani Marjatta Haapasen tekstejä.

Ensimmäinen itse käsikirjoittamani ohjaus oli 15.7.1985 nuorten kartsakirkkoon valmistunut liturginen draama *Lammastarha*. Kyseinen käsikirjoitus on edelleen yleisesti saatavissa *Ripari vapaalla* -kirjan sisältönä. Syy tämän kirkkodraaman kirjoittamiseen oli se, että sopivaa tekstiä ei ollut saatavissa, joten se piti kirjoittaa itse. Seuraavaksi valmistui samana vuonna nuorten joulujuhlaan käsikirjoittamani ja ohjaamani dramaattinen kirkkonäytelmä *Mun leiviskät*, jonka käsikirjoitukseen, ohjaussuunnitteluun ja tuotantoon sain konsultointiapua Marjatta Haapaselta. *Mun leivisköjen* tyylilajista voi todeta, että se sijoittuu *dramaattisen kirkkonäytelmän* genreen (josta enemmän seuraavassa luvussa) ja on nuorisonäytelmän keinoin toteutettu kirkkodraama. Draaman toteutuksessa käytettiin äänentoistoon kasettimagnetofonin sijaan ensi kertaa mittavaa äänentoistolaitteistoa ja alkeellista valokalustoa. Työni kantoi hedelmää ja se myös huomioitiin. Lilja Kinnunen-Riipinen toteaa kirjassaan *Kirkkoteatterin kiirastuli* (sivulla 237) 1990-luvusta seuraavaa:

Vuosikymmenen (1990) tuotteliaimpia käsikirjoittajia olivat Tytti Jäppinen, Harri Raitis, Jouni Laine sekä messu-, ja draama – musikaalikäsikirjoittaja Anna- Mari Kaskinen.

1980 – luvulla aloittaneista ohjaajista puolestaan keskeisiksi nousivat Ilkka Bäckman, Paavo Liski sekä Jouni Laine ja Arto Myllärinen.

Hyvinkäällä lähdettiin aloittamaan uutta vuosikymmentä aivan eri lähtökohdista kuin edeltäneeseen vuosikymmeneen, koska tuotantoa ja ohjausta koskevat ammatilliset valmiuteni olivat kehittyneet ja näytelmissä esiintyvät nuoret olivat harjaantuneet monissa draamoissa ja hallitsivat näyttelijän tehtävää aivan eri tasolla kuin 1980-luvun

päätyttyä hän vapautui ja sai pohdittavakseen lähteäkö uuteen näytelmään vai ei. Kiinteä sitoutuminen johonkin pitkäaikaiseen toimitaan tuntui olevan jo siihen aikaan heikkenemässä, joten näytelmäprojekti, josta pääsee eroon, oli monille nuorille sopiva työtapana. Tällä metodilla saimme tarvittaessa kootuksi varsin suuria joukkoja näytelmäprojekteihimme, esimerkkinä *Muovipeili* 1993, jossa oli 55 nuorta näyttelijöinä. 1990-luvun nuorisoteatterityön ohella työhöni kuuluivat kaikki yleiset nuorisotyön työnjakokirjan mukaiset tehtävät, joita oli paljon ja ne veivät paljon aikaa ja voimia. Tällaisia töitä olivat rippileirit, isoiskoulutus, nuorten leirit ja retket ja nuorisokerhotyön veto sekä päivänavauskierrokset kaikilla kouluilla.

Nuorisotyön tehtävistä vapautetun ammattijohtoisen kirkkoteatterityön aika alkoi heti 2000-luvun alussa (1.4.2000) Hyvinkäällä ja kirkossa valtakunnallisesti toteutettu riemuvuosi oli se tekijä, joka antoi mahdollisuuden koeajaa ammatillisesti toteutettua kirkkoteatteritoimintaa Hyvinkään seurakunnassa. Kirkkoteatterityötä laajennettiin niin, että se ei ollut enää ainoastaan nuorisotyön menetelmä, vaan lapset ja aikuiset sekä erilaiset diakoniarhytmät haluttiin tavoittaa laajamuotoisella kirkkoteatterityöllä. Kirkkoteatteri sai vakiinnuttaa uudet työpajansa ja etsiä toimivan vuosirungon.

Kirkkoteatterin työpajat 2000-luvulla ovat olleet:

1. Nukketeatteri
2. Nuorisoteatteri
3. Kirkkoteatteri

Kirkkoteatterityötä koordinoimaan ja johtamaan nimettiin kirkkoteatteritoimikunta 2002, joka on mieltänyt tehtävänsä kirkkoteatterityön mahdollistajana ja puolustajana päättävissä elimissä. 2000-luvun alussa kirkkoteatteritoiminta oli uhattuna, sillä riemuvuoden päätyttyä oli palattava normaaliin käytäntöön syksyllä 2001 ja kirkkodraaman mahdollisuudet seurakunnan toteuttamana ja tuottamana työnä olivat monista eri syistä vaakalaudalla. Näistä kirjoitan tarkemmin omassa kiirastulivuossaan. Kirkkoteatteri sai kaksi kertaa kolmivuotisen projektityön 2002-04 ja 2004-07 ja pääsi näiden riemuvuoden jälkeisten toimikausiensa ansiosta vakiinnuttamaan toimintansa vakaana, tavoittavana ja dynaamisena modernin seurakunnan 2000-luvun työmenetelmänä.

3 KIRKKODRAAMAN LAJITYYPPIEN KEHITYS

Kirkkodraama jakautuu Marjatta Haapasen mukaan kahteen päälinjaan, liturgiseen draamaan ja dramaattiseen kirkkonäytelmään. (Haapanen luento)

3.1 Liturgisen draaman kansainväliset juuret

Kinnunen-Ripinen (2000) toteaa Harrisia lainaten seuraavaa. Kirkkodraaman kehittymiseen vaikutti Harrisin mukaan liturgian gregoriaaninen laulu, jonka esittämiseen liittyvää rytmiä, tunnetta, laulutapaa ja fyysistä ilmaisua kehitettiin koko ajan jumalanpalveluksen yhteydessä. Kehittyi uusi pyhä draaman muoto, jota alettiin kutsua liturgiseksi draamaksi, koska se liittyi oleellisesti jumalanpalveluksen kulkuun.

St. Martialin luostarissa Sveitsin Limogessa ovat säilyneet ensimmäiset ylösnousemukseen liittyvän liturgisen draaman tallenteet vuosilta 923–924 jKr. St. Gallenista noin vuodelta 975 peräisin olevaa pääsiäissunnuntain messuintroituksen *Quem quaeritis in sepulchro* -sävelnuotitusta jaettuine laulurooleineen pidetään vielä selkeämpänä todisteena uskon elävöittämispyrkimyksestä draaman keinoin. (Kinnunen-Riipinen 2000, 21)

Nykyajan uudelleen löytämässä muodossa kirkkodraama alkoi kehittyä Euroopassa tietävästi 900-luvulla. Kirkon jumalanpalveluksia alettiin, varsinkin suurien juhlapyhien yhteydessä, rikastuttaa esittämällä lähinnä Raamatun tekstejä yksinkertaisina dramatisointeina. Nämä laajenivat ja kehittyivät vähitellen *liturgisiksi draamoiksi*, jotka edelleen olivat osa messua ja jotka esitettiin kirkkotilassa. Näyttelijöinä toimivat alkuaikoina ainoastaan piispat, papit ja munkit, siis hengellisen säädyn edustajat, sillä tehtävän katsottiin olevan liian pyhä maallikoille. (Mäkisalo 1982, 6)

Nykyinen liturginen draama on syntynyt teologian tohtori hc. Olov Hartmanin ja filosofian maisteri Tuve Nyströmin yhteistyönä 1954 Sigtunassa, Ruotsissa. He korostivat liturgiselle draamalle olennaista liittymistä jumalanpalvelusmuotoihin. He painottivat tämän kirkkonäytelmätyypin ottavan huomioon kirkkotilan symboliikan ja elävöittävän sitä kirkon omalla esineistöllä ja pantomiimilla. Alttari on Jumalan symboli. Liturgisen draaman perustana on toisaalta kirkon julistustehtävä, toisaalta

kirkkorakennuksen käyttö sen varsinaisen tehtävän mukaan, jumalanpalveluksen mukaisesti. (Kinnunen-Riipinen 2000, 33)

3.2 Liturginen draama Hyvinkäällä

Liturginen draama on tarkoitettu esitettäväksi kirkkotilassa, eli se ottaa huomioon kirkkotilan symboliikan, mistä tärkein on alttarikeskeisyys. Se on myös jumalanpalvelusta ja se voidaan esittää kirkossa saarnan tilalla, siis saarnana. (Mäkisalo 1982, 8) Liturgisen draaman sektorille lukeutuu omista ohjauksistani 32 draamaa.

Ensimmäinen ohjaustyöni oli selkeästi liturginen draama, Haapasen *Kylväjäkollaasi* samoin kuin myös ensimmäinen oma käsikirjotukseni *Lammastarha*, joka on kirjoitettu ja tehty kesäisen nuorisojumalanpalveluksen saarnaosaksi.

Ohjaamani liturgiset draamat on esitetty yleensä ohjausta kohti yhden kerran, koska ne on tehty tiettyihin tilanteisiin tai tapahtumiin, vain harvaa on esitetty useampia kertoja. Liturgiset draamat ovat usein olleet Marjatta Haapasen tai Pia Perkiön kirjoittamia. Tietyt ”hitit” ovat olleet useamman kerran tuotannossa, kuten Haapasen *Kylväjäkollaasi* sekä Perkiön *Samalla mitalla* ja *Kaikesta sydäimestä*. Liturgisen draaman osalta on esitystahdissa tapahtunut selvää vilkastumista kahden viime vuoden aikana, sillä 2005 niitä tehtiin kolme ja vuoden 2006 aikana jo viisi, kun esimerkiksi esityskaudella 2000 ei ollut yhtään täysin puhdasta liturgista draamaa.

Syynä tähän esitysmäärän viimeaikaiseen vilkastumiseen voi pitää sitä, että varsinainen kirkkoteatterituotanto alkoi vuosituhanen vaihteessa suurella innolla ja isot kirkkoteatteriproduktiot veivät niin suuren osan työpanoksestani, että liturgiselle draamalle ei ollut tilaa, tilausta eikä voimavaroja ja ne tuntuivat jotenkin liian vaatimattomilta oikeaan kirkkoteatteriin verrattuna. Liturgisilla draamoilla oli jonkinlainen epäammattillinen, harrastajamainen leima, joka ei tuntunut istuvan ammattityönä toteutetun kirkkoteatterituotannon imagoon. Kun innostus tähän suurimuotoiseen kirkkoteatteriin alkoi laantua, alkoi palata usko monipuolisesti toteutettuun ja pieniäkin tuotantoja suosivaan, monipuolisesti tavoittavaan, kirkkodraamatyöskentelyyn, jossa yhtenä, ryhdikkäänä ja alkuvoimaisena, osana seiso i kaiken jälkeen puhdas liturginen draama.

3.3 Liturgiset draamat 1982-2006

Olen laatinut Hyvinkäällä toteuttamieni liturgisten draamojen luettelon vuosilta 1982-2006. Numero näytelmän edessä kertoo kuinka mones ohjaus on kyseessä ja kirjaimet *Ld* tarkoittavat liturgista draamaa. Nimet viittaavat käsikirjoitukseen ja ohjaukseen, numerot esitysten määrään ja katsojalukuun. Liturgisten draamojen luettelo liitteenä 3.

3.3.1 Liturginen draama ja ehtoollinen

Tuusulan rovastikunnan kehitysvammaisten kirkkopyhään 2005 ohjasin kokeilevan ja pitkälle integroidun kirkkodraaman *Suuret illalliset*. Se oli Raamatun tekstiin pohjautuvaa, puhdasoppista liturgista draamaa, joka esitettiin saarnan tilalla. Uutuutena siinä oli ehtoollinen, osana draamaa. Kirkkopyhää vietettiin Hyvinkään kirkossa normaalina sunnuntaina klo 10, joten kehitysvammaisten ja heidän omaistensa lisäksi läsnä oli paljon niin sanottua tavallista kirkkoväkeä. Liturgina toiminut diakoniatyön pastori Hannu Tiainen näki edistyksellisesti erinomaisena asiana, että draamaan sisältyy ehtoollisosa.

On harvinaista ja erityisen positiivista, että papiston kanssa saadaan rakennetuksi uutta liturgista draamaa. Eräänä syynä kirkkodraaman hitaaseen jumalanpalvelukseen tuloon on pidetty sitä, että papit ja kanttorit eivät ole saaneet koulutuksensa yhteydessä minkäänlaista perehdytystä kirkkodraamaan ja näin ollen eivät ole sitä kirkonmenoihin osanneet kaivata.

4 4. DRAMAATTINEN KIRKKONÄYTELMÄ

4.1 Dramaattisen kirkkonäytelmän kansainväliset juuret

900-luvulla kehittyi toinen genre kirkkodraaman alalla liturgisen draaman oheen ja sitä on alettu kutsua nimellä *dramaattinen kirkkonäytelmä*, jota edustivat:

- A. Mysteeriot (raamatulliset näytelmät)
- B. Miraakkelit (pyhimysnäytelmät)
- C. Moralityteetit (hyvän ja pahan kamppailut)
- D. Passiot (passiodraamat eli kärsimysnäytelmät)
- E. Muut (Corpus Christi, nukketeatteri, monologit, kirkkotanssi, Raamattupantomiiimi, uskonpuhdistusnäytelmä)

Myös näitä kirkkodraamoja esitettiin aluksi kirkonmiesten voimin kirkkotilassa, mutta esityskoneiston ja näyttelijämäärien kasvaessa maallikot otettiin mukaan esityksiin. Kirkkojen käydessä liian ahtaiksi siirryttiin näyttelemään kirkon portaille ja lopulta kirkon edessä olevalle torille, jonne rakennettiin näyttämökorokkeita, jotta alati paisuva katsojajoukko voisi nähdä tapahtumat (usein monella eri näyttämöllä tapahtuneet kohtaukset). (Kinnunen-Riipinen 2000, 21)

A. Mysteeriot

Mysteeri-nimitys on tullut käyttöön ranskan kielestä ja sen kantasanana on latinan *ministerium*, palvelus. Mysteerinäytelmän esittäminen oli pyhää palvelusta, johon jokin maallikkoryhmäkin saattoi osallistua. Järjestäjänä saattoi olla koko kaupunki. Osat jaettiin säädyn mukaan. Pappeja esittivät hengelliseen säätyyn kuuluvat ja maallisia arvohenkilöitä raatimiehet ja muiden ammattikuntien edustajat. Mysteerien aiheina olivat Raamatun tapahtumat maailman luomisesta Jeesuksen syntymään ja elämään, joskus jopa Ilmestyskirjan tapahtumiin saakka. Myös apostolien elämää ja matkoja saatettiin esittää.

Loppiaiseen sijoittui jo 1000-luvun puolivälissä toinen jouluaihe, jossa keskeisenä oli kolmen kuninkaan, eli itämaan tietäjien sekä tähdenkantajien kulkue ristialttarille. Herodes koetti pidätellä kuninkaita. Seimellä istui kaksi naista, jotka kuvasivat lapsenpäästäjävaimoja. (Kinnunen-Riipinen 2000, 22)

1200-luvulla joulunäytelmästä tuli pääsiäisnäytelmän tavoin kirkon ja luostarin ulkopuolella esitettävä niin sanottu kansannäytelmämysteeri, jossa oli 15 kohtausta. Joulunäytelmiin liitettiin esinäytelmiä, jollaisiksi soveltuivat esimerkiksi profeetta-aiheet ja Marian lapsuuden historia. Keskeiseksi teemaksi nousi kolme kuningasta ja tähti, koska juuri loppiaisenä oli tapana kerätä maallikkojen uhrilahjoja, joita nämä toivat kolmen kuninkaan esimerkkiä seuraten. (Kinnunen-Riipien 2000, 22)

B. Miraakkelit

Miraakkelinäytelmien pohjina olivat pyhimyskertomukset. Rajatapauksia ovat Maria-näytelmät, joissa saattoi olla myös ei-raamatullisia aineksia sekä legendamaisia kehyskertomuksia ja Marian tekemiä ihmeitä. Miraakkelinäytelmiä esiintyi jo 1100-luvulla. Suosituimpia miraakkelinäytelmien henkilöhahmoja olivat naispyhimykset Maria Magdalena, Dorothea ja Katarina sekä miehistä Pyhä Yrjänä ja piispa Nikolaus. Viimeksi mainittu, josta sittemmin tuli kuuluisa joulupukki, oli tunnettu kuuluisana ihmeidentekijänä. (Kinnunen-Riipinen 2000, 27)

C. Moralityetit

Moralityetti kuvaa taistelua hyvän ja pahan välillä. Kun mysteerinäytelmä on Raamatun ja miraakkelinäytelmä pyhimyslegendojen kuvausta, on moralityetti elävöitettyä saarnaa, jonka ensisijaisena tehtävänä oli opettaa ihmisiä valitsemaan hyvä. Abstraktit käsitteet, kuten synti, himo, ahneus tai pahe, saivat henkilöityneen hahmon, jota elävöitettiin puvuilla, vuorosanoilla, väittelyillä ja fyysisellä kamppailulla. Moralityetti kukoisti Ranskassa jo 1300-luvulla ja levisi keskiajan lopulla Saksaan ja Englantiin sekä mahdollisesti Pohjoismaihinkin.

Tunnetuin keskiaikainen moralityetti on kuoleman todellisuutta ja pelastuksen kiireellisyyttä julistava *Jokamies*, joka saattaa pohjautua samaan aikaan Hollannissa julkaistuun näytelmään *Elckerlic*. (Kinnunen-Riipinen 2000, 28)

D. Passiot

Pohjois-Ranskassa ja Alankomaissa yleistyi haudalla käynti pääsiäisen huomenpalveluksen lopuksi. Käytäntö levisi Englantiin ja sai ympärilleen lisäaineeksi, kuten rooleihin samaistumiskehotukset. Taiteellisten tehokeinojen tarkoituksena oli näin kohottaa ylistyksen ja siihen liittyvän ilon ja lohdutuksen laatua. Syntyi liturginen pääsiäisnäytelmä, jonka tarkoituksena oli levittää ylösnousemuksen ilosanomaa. Ranskalainen 1200-luvulta peräisin oleva pääsiäisnäytelmäkäsikirjoitus esittämisohjeineen rakentui miltei yksinomaan Raamatun sanojen varaan. Tämän rungon ympärille kehittyi 1200-luvulla laajempia pääsiäisnäytelmiä. Esitykset olivat draamallisia ja juhlallisia. Liike ja elekieli olivat seremoniallisia ja vuorosanat luettuja latinalaisia hymnisäkeitä. Esilukijan esittämät kansankieliset riimiparit puolestaan kertoivat ylösnousemuksesta kaikille ymmärrettävällä kielellä. 1300-luvulla pääsiäisnäytelmät esitettiin kansankielellä ja maallikot tulivat mukaan maallisten osien esittäjinä. 1300-luvulta tunnetaan passiokäsikirjoitus, jota esittämään tarvittiin 57 näyttelijää. Tämä oli tarpeen, koska teemana oli koko pelastushistoria maailman luomisesta saakka. Tällainen suurnäytelmä jakaantui usealle päivälle. Nelipäiväisessä näytelmässä ensimmäinen päivä oli omistettu Vanhan Testamentin aiheille. Toisen päivän näytäntö alkoi Neitsyt Marian historialla, siirtyi jouluevankeliumiin ja jatkui Jeesuksen elämään ja ihmetekoihin. Kolmas päivä alkoi kärsimysnäytelmällä ja päättyi taivaaseenastumiseen. Neljäntenä päivänä esitettiin antikristuksen esiintyminen ja maailmanloppu. Teksti oli kansankielistä ja yksinkertaiseen runomittaan riimitettyä. Puhuttua esitystä jäsensivät latinalaiset hymnisäkeet. (Kinnunen-Riipinen 2000, 22)

Saksan Oberammergaussa syntyi oma passio-perinteensä. Euroopassa raivonnut musta surma saavutti pienen Ylä-Baijerin kylän vuonna 1632 ja lyhyessä ajassa kylän 1560 asukkaasta 21 prosenttia kuoli. Lopulta 27.10.1663 Oberammergaussa tehtiin yhteinen päätös, joka sisälsi lupauksen Jumalalle; kymmenen vuoden välein järjestettäisiin hartaustilaisuus Kristuksen kärsimisen muistolle. Oberammergaalainen koulunjohtaja Georg Kaiser kirjoitti ensimmäisen passionäytelmän käsikirjoituksen yhdistämällä kaksi kansannäytelmää. Ettalin luostarin apotin sihteeri, isä Michael Liepart, kirjoitti tekstiin lisää vuonna 1713. Näytelmää on esitetty yhtäjaksoisesti tähän päivään saakka sopimuksen mukaan. Oberammergaun kärsimysnäytelmä on kehittynyt ja liittänyt ohjelmaansa uutta aineistoa, enemmän ja vähemmän, jokaisella näytäntökaudellaan. Voimakkaasta kaupallistumisestaan huolimatta se ei ole langennut kaikkiin kaupallisiin

houkutuksiin, kuten televisiointiin ja radiointiin, huikeista tarjouksista huolimatta.
(Kinnunen- Riipinen 2000, 22-26)

Oberammergaun katsojajoukon koostumus on merkinnyt todellista ekumeniaa: näytelmää kävi katsomassa viime vuosisadan taitteessa esimerkiksi Lady Churchill, Thomas A. Edison, Henry Ford, Adolf Hitler, Oscar von Miller, Giagamo Puccini, Richard Wagner, Dimitri A. Tolstoi ja Graft Zeppelin. Vuonna 1634 alkaneet näytännöt esitettiin aluksi lähinnä kyläläisille kyläläisten voimin. Vuonna 1680 siirryttiin joka kymmenes vuosi toteutettaviin näytöksiin. Esitysten määrä on noussut niin, että 1990 tuotantokaudella näytelmän silloiseen 95 näytökseen myytiin 444 980 lippua.
(Kaipainen 1990, 17)

Kirkkohistoria kertoo keskiajalla esiintyneistä ristinkantajista eli pyhiinvaeltajista. Arvostettu hengenmies tai aatelinen ruhtinas saattoi lähteä vaeltamaan läpi Euroopan kohteenaan ensin Rooma ja myöhemmin Pyhä maa, Israel. Tällaisille pyhiinvaeltajille oli matkan varrelle järjestetty usein luostareiden yhteyteen hartaus- ja levähdyspaikkoja. Oberammergau sijaitsee juuri tällaisen läpi Euroopan vievän pyhiinvaellusreitin varrella. Siksi tämä kyseinen passiodraama liittyy hengelliseltä luonteeltaan juuri tähän traditioon: se haluaa olla pysähdyspaikka Jeesuksen seuraajien vuosisataisessa ristinkannossa. (Kaipainen 1990, 24)

E. Muut

Corpus Christi, uusi kalenterijuhla

Pyhän Ruumiin juhla julistettiin juhlaaksi 1267 ja kirkollinen juhla sitä tuli virallisesti 1311. Sitä tuli viettää kolminaisuuden päivän jälkeisenä torstaina, kiitospäivänä, sen muistoksi, että Kristus oli omalla sovituskuolemallaan lunastanut ihmiskunnan pelastuksen, muistutukseksi evankeliumin ihmeitä tekevästä voimasta. Siitä muodostui riemukas keskikesän juhla, joka soveltui hyvin päätarkoitukseensa, eli uskonnon viemiseen ulos kirkon seinien sisäpuolelta keskelle arkista elämänmenoa. Juhla oli alun perin pelkkä juhlaulkue, mutta jo vuosisadan loppuun mennessä se oli kehittynyt niin,

että siihen sisältyi sekä maallikoiden että kirkonmiesten esittämiä näytelmiä Vanhan ja Uuden Testamentin aiheista. Ne esitettiin kansankielellä latinan sijaan. Kristuksen kärsimyshistoriasta tuli keskeinen aihe ja sen esitys oli Wickhamin mukaan ”yksityiskohtaisuudessaan kauhistuttavan ja säälettävän totuudenmukaista”. Esitysten valmistelut ja kustannukset jakautuivat laajalle, ne saivat runsaita rahallisia tukisummia niin maallikkopiireiltä kuin itse kirkoltakin. Esitysten välinen kilpailu oli kova, niinpä esitysten taso säilyi korkeana. Näistä aineksista rakentui Ranskan, Saksan ja Espanjan passio- eli kärsimysnäytelmät, sekä Englannin miraakkeliin sarjat, jotka jo 1400-luvun lopulla olivat niin pitkiä, että kestivät useita päiviä. (Wickham 1992, 91)

Nukketeatteri ja Franciscus Assisilainen

Tietävästi ensimmäinen kirkollisen nukketeatterin esittäjä on ollut Franciscus Assisilainen. Saatuaan siunauksen saarna- ja lähetystyöhön paavi Innocentius III:lta, alkoi fransiskaanieläjä kehittyä taitavia monologiin esittäjäksi. Elävöittääkseen raamatunopetustaan Franciscus meni kylän parhaan taiteilijan luo ja tilasi tältä nukket voidakseen esittää jouluevankeliumin. Tästä esityksestä voidaan katsoa alkaneen kirkollinen nukketeatteri. (Kinnunen-Riipinen; luento, Helsinki 2003)

Monologit

Jeesuksen elämästä kertova yksinpuhelu juontaa juurensa 1200-luvulle, jolloin kerjäläismunkit, ruskeakaapuiset fransiskaanit ja mustakaapuiset dominikaanit, saivat paavilta kehotuksen ryhtyä harjoittamaan aktiivista lähetystoimintaa. Heidän tienvarsisaarnatuoleissa ja kadunkulmissa esittämät monologinsa dramaattisine tapauskuvauksineen loivat pohjaa niin miraakkeleille kuin moraliteeteillekin ja olivat omiaan kehittämään saarnatekniikkaa, joka vaikutti myös maalliseen teatteriin ja nykykielen kehittymiseen. Koska he esityksissään vaihtoivat latinan kielen kansan kieleen, ei ollut ihme, että kansa ymmärsi juuri heitä. He opettivat Jeesuksen tavoin vertauksilla ja kielikuvilla, jotka liittyivät paikallisten ihmisten elämään, toimiin, ajanvietteisiin ja kuulijoiden kotoisiin asioihin. He eivät arkailleet käyttää saarnoissaan purevaa yhteiskuntakritiikkiä, joka kohdistui aatelistoon, ritareihin, papistoon, lakimiehiin ja kauppiaisiin. (Kinnunen-Riipinen 2000, 36)

Kirkkotanssi

Yhdysvaltalainen Doug Adams erottaa Kinnunen-Riipisen mukaan kirkkodraamaan liittyvän tanssin kolmella nimikkeellä:

1. Pyhä tanssi eli sakraalitanssi, *sacred dance*
2. Liturginen tanssi, *liturgical dance*
3. Uskonnollinen tanssi, *religious dance*

Pyhien toimitusten, kasteen, vihkimyksen ja hautauksen osana sakraalitanssiin liittyy myös draamaa ja mimiikkaa. Liturgisella tanssilla hän tarkoittaa jumalanpalvelukseen tai sen liturgiaan kiinteästi liittyvää tanssia. Sekä liturgisen tanssin että sakraalitanssin tehtävänä on Adamsin mukaan inspiroida seurakuntaa ja tanssijoita uskonnolliseen kokemukseen. Teoksen taiteellisuutta Adams pitää Jumalan luomistyönä. Uskonnollisen tanssin hän näkee erilaisiin tilaisuuksiin, kuten perhejuhliin, kesätapahtumiin, joul- ja pääsiäisjuhliin sopivana tanssina. (Kinnunen- Riipinen 2000, 35)

Tanssin käyttäminen evankeliumin julistusmuotona pohjautuu sekä Vanhaan Testamenttiin, jossa tanssi mainitaan ilon ja riemun ilmauksena, että varhaiskirkon aikaan, jolloin piispat toimivat jumalanpalveluksen liturgisina esitanssijoina. Moderni liturginen tanssi tuli Suomeen 1960-luvulla Yhdysvalloista, josta tanssitaiteilija Riitta Vainio toi sen ilmaisukielen suomalaiseen estradi- ja kirkkotaiteeseen. Tanssitaiteilija Riitta Vainio perusti Suomeen 1961 ensimmäisen modernin tanssin liikuntakoulun Helsinkiin. (Kinnunen-Riipinen 2000, 50-51)

Raamattupantomiimi

Raamattupantomiimi evankeliumin levittäjänä on peräisin Ranskasta, jossa 1300-luvulta lähtien esitettiin Raamatun kertomuksia *Tableaux vivants* –periaatteella. Äänettömät, liikkumattomat hahmot esittivät Vanhan ja Uuden Testamentin kohtauksia paraatireittien varsilla olevilla kaduilla. Keskiajalla esityksiin liitettiin myös lukija, *lector*, joka luki Raamatun tekstejä näyttelijöiden ilmaistessa tekstiä liikkein, elein ja ilmein. Suomeen raamattupantomiimi tuli Ruotsista aviopari Thorinin järjestämien kurssien seurauksena 1970-luvulla. (Kinnunen- Riipinen 2000,35)

Uskonpuhdistusnäytelmä

Reformaatio ei lopettanut hengellistä näytelmää, vaan synnytti uuden kirkkodraaman lajityypin: uskonpuhdistusnäytelmän. Lutherin mukaan näytelmä oli juuri se keino, jonka avulla voidaan julistaa oikeaa oppia. Suurin osa uskonpuhdistusnäytelmistä oli luonteeltaan julistavia, jopa polemisoivia. Näytelmät taistelivat anekappa, paavinvaltaa, pyhimyskulttia ja katolisen kirkon papistoa vastaan siinä määrin, että katolinen kirkko alkoi pelätä näitä näytelmiä ja ilveilijäseurueita. (Mäkisalo 1982,6)

4.2 Dramaattisen kirkkonäytelmän tunnusmerkkejä

Dramaattinen kirkkonäytelmä voi käyttää teatterin tehokeinoja, kuten valoa, ääntä, lavasteita, tarpeistoja ja puvustusta, mutta niin, että se soveltuu kirkkotilaan (mikäli teos halutaan esittää kirkossa). Dramaattinen kirkkonäytelmä voidaan myös aivan hyvin esittää jossakin muualla kuin kirkossa, kuten teatterissa, koulun salissa tai missä tahansa, missä ihmiset ovat. Dramaattiselle kirkkonäytelmälle on tyypillistä, että sen tapahtumat sijoittuvat jonnekin muualle kuin kirkkoon ja kirkon rakenteellista symboliikkaa ei tarvita, päinvastoin on tarve eri keinoilla osoittaa, että ollaan jossain muualla kuin kirkossa. Siksi on luontevaa ja oikein esittää jostakin muualta kuin kirkosta kertova draama, jossakin muualla kuin kirkossa. Dramaattinen kirkkonäytelmä liittyy muodoltaan lähinnä teatteriin, mutta sisällöltään se on jumalanpalvelusluonteinen ja julistava. (Kinnunen-Riipinen 2000, 33)

Ruotsiin dramaattinen kirkkonäytelmä tuli 1950-luvulla, kun maanpaossa ollut Saksan juutalainen, näyttelijä-ohjaaja Herman Greid ohjasi ensimmäiset kirkkonäytelmänsä Tukholman Johanneksen seurakuntaan. Greidiä pidetään dramaattisen kirkkonäytelmän pioneerina Pohjoismaissa. Greid kirjoitti ja ohjasi näytelmänsä itse sekä esitti näytelmiensä pääosaa. Greid käytti kauhuefektejä ja yllätyksiä sekä suuria joukkokohtauksia, jotka aiheuttivat hankaluuksiakin kapeissa kirkkokäytävissä ja muissa ahtaissa paikoissa. Hän käytti myös isoja kulisseeja kirkossa lavasteratkaisuissaan. (Kinnunen Riipinen 2000, 33)

4.3 Dramaattisen kirkkonäytelmän genrejä Hyvinkäällä 1982–2006

Hyvinkään seurakunnalle ohjaamistani 99 kirkkodraamasta on 66 edustanut dramaattista kirkkonäytelmää. Jo toinen käsikirjoitukseni *Mun leiviskät* (1985) edusti tätä lajia. Vuodesta 1982 alkaen Hyvinkäällä on toteutettu dramaattisen kirkkonäytelmän alueella seuraaventyypisiä dramaattisen kirkkonäytelmän lajeja:

1. Dramaattinen kirkkonäytelmä (*liitteessä Dk*)
2. Kirkkoteatteri (*Kkt*)
3. Passiodraama (*Pd*)
4. Kesäteatteri (*Kt*)
5. Nuorisonäytelmä (*Nn*)
6. Nukketeatteri (*Nt*)

1. Dramaattinen kirkkonäytelmä

Vuosina 1983–2006 olen ohjannut neljä selkeästi dramaattista kirkkonäytelmää. *Sokea ja rampa* 1996, *Tuntematon tietäjä* 1996, *Kuningas tulee* 1999 ja *Mysteerio Buffo* 2000. Lähes jokainen on toteutettu useana vuonna, uuden esittäjäryhmän kanssa.

Kirkkoteatteri

Kirkkoteatterin sisältöä koskevia tunnusmerkkejä on oman oppimani mukaan kolme, julistus, opetus ja sielunhoito. Ollakseen sisällöllisesti täysipainoista kirkkoteatteria, tulee sen sisältää nämä kirkkoteatterin sisältöelementit. Ulkoisia seikkoja ovat oppimani mukaan mm. seuraavat:

- teatterinkeinoin toteutettu
- täysimittainen
- kaikki teatterin tunnuspiirteet täyttävä
- puvustus
- lavastus
- markkinointi ja lipunmyynti
- väliaikatarjoilut
- ensiluokkainen ohjaus.

Täysipainoinen kirkkoteatteri (kuten *Bonhoeffer* tai *Pietari Särkilahti – Wittenbergin maisteri*) alkoi oikeastaan passiodraama *Ristin tiehen* kutsuttujen eri teattereiden näyttelijöiden toimesta. ”Ohjaa meille joku muukin”, pyysi paikallinen näyttelijä minulta kesällä 1998. Sen jälkeen sain *Bonhoefferin* käsikirjoituksen Suodenniemen kirkkoherralta ja uusi kirkkoteatterityö saatiin käyntiin. *Bonhoeffer* aiheutti valtavan nosteen kirkkoteatteritoiminnalle, kun se esitettiin Porin valtakunnallisilla kirkkopäivillä keväällä 1999 ja näytelmän näkivät monet kirkonjohtajat, myös Hyvinkään kirkkoherra.

Varsinaisen kirkkoteatterin edustajiksi jäävät henkilökuvadraamat Dietrich Bonhoefferista 1999 ja Pietari Särkilahdesta 2000. Kirkkoteatterin alueelle lukeutuisivat myös joulu- ja pääsiäisnäytelmät sekä kesäteatteri, jotka täyttävät kirkkoteatterin kriteerit, mutta ne esitellään omissa lajiryhmissään.

Passiodraama

Olin tottunut nuorisotyöntekijänä järjestämään pääsiäiseksi nuorten hiihtoretken Lappiin, kunnes seurakuntamme alkoi suunnitella pääsiäisvaellusta. Kirkkoherra pyysi minua mukaan hankkeeseen suunnilleen näillä sanoilla: ”Kattoisitko sä Jouni vähän, että mimmonen siitä tulee”. Minä lupasin kattoa ja lupauduin hanketta valmistelevaan

työryhmään. Lapin hissikapula vaihtui siis ristiin, tai kääntyi - hissikapulassa on samaa muotokieltä kuin ristissä. Sain läpi ehdotukseni, että pääsiäisvaellusta ohjaamaan tiedustellaan Marjatta Haapasta. Otin toimeksiannosta yhteyttä Haapaseen ja hän lupautui ehdolla, että ”sinä Jouni rupeat assistentiksi ja henkilöohjaajaksi”. Haapanen kutsui minut ja Mäntsälässä samaan aikaan toteutetun pääsiäisvaelluksen assistentin Järvenpäähän ja opetti meille yhden päivän aikana kuinka ohjataan tämä *Ylös Jerusalemiin* -pääsiäisvaellus. Haapanen kävi itse alkukokoontumisessa, jossa oli paikalla koko tuotantoväki ja esitteli minut apulaisohjaajakseen. Sen jälkeen ohjausillat olivatkin vastuullani kunnes olimme kohtalaisessa esityskunnossa. Silloin Haapanen kävi tarkistamassa, missä mennään. Haapanen saapui myös varsinaiseen ensi-iltaan ja antoi meille viimeiset ohjeet.

Minulla oli vahva kokemus, että toimintani Haapasen apulaisena oli onnistunut hienosti, ja olin pystynyt saamaan näyttelijöistä irti juuri sitä virettä ja väriä, jota ohjaaja edellytti. Katson myös oppineeni valtavasti ohjaamisesta toimiessani kokeneen ammattilaisen assistenttina. Koin myös voimakkaasti, että minun ja teatterinohjaaja Haapasen väille jo aiemmin syntynyt luja luottamus puolin ja toisin vahvistui entisestään. Kun näytelmä oli kunnossa ja pyöri päivittäisissä esityksissä seurakuntatalollamme, minä pääsin vielä lähtemään nuorten kanssa bussiretkelle Lappiin. Seuraavan vuonna olinkin jo itse pääohjaaja ja edelleen menin vielä Lappiin, mutta sitten jäi Lapin retki pois, sen funktio katosi laman myötä ja ehkä motivaatitakin puuttui. Silloin lopullisesti hissikapula vaihtui ristiin, ja aloin keskittyä pääsiäisnäytelmiin, joista merkittävin oli kokemuksen myötä syntynyt täysimittaisen draaman *Ristin tien* toteutus Hyvinkään keskustorille pääsiäislauantaina 1998.

Passiodraamaa on Hyvinkäällä toteutettu viitenä eri versiona:

1. Passiodraaman esiaste oli pääsiäisvaellustyypinen Anne-Maija Raittilan *Ylös Jerusalemiin*, jonka ohjasin ensi kerran itse vuonna 1992. Sen eri versioita on sittemmin esitetty useana vuonna.
2. Varsinainen täysiverinen passiodraama oli *Ristin tie* 1998 Hyvinkään torilla. Tämän jälkeen ohjasin *Ristin tien* kahdeksana seuraavana pääsiäisenä Hyvinkääsalissa teatteriversiona toteutettuna. Aitona passiodraamana pidän sellaista versiota, jossa Jeesuksen ristiinnaulitseminen kahden ryövärin kanssa esitetään näyttämöllä.

3. Vuodesta 2001 on eräänlaisena ”pikkupassiona” nukketeatterin keinoin lapsille ja erityisryhmille esitetty (ja vuosittain uusittu) pääsiäisnäytelmä *Pääsiäisen ihme*.
4. Uutuutena on rippileireille sovitettu *Leiripassio*. Tämä kokeileva rippikoululeirin metodi oli toinen kolmesta Stadian projektistani, joten tästä on omat raportit Stadiassa.
5. Ryttylän kansanlähetysopiston taidelinjan opiskelijoille ohjasin Hyvinkäälläkin nähdyn *Ruukunkantajan*, joka on oma sovitukseni Raittilan *Ylös Jerusalemiin* -tekstistä.

Kesäteatteri

Kesäteatterina toteutettua dramaattista kirkkonäytelmää pohjusti monivuotinen osallistumiseni kesäteatteritoimintaan aluksi Ridasjärvellä teatteri Päivölän produksioissa *Mustalaisleiri muuttaa taivaaseen* 1990, joka oli ohjaaja Eero Halmeen käsialaa sekä edelleen Halmeen ohjaamat *Laps Suomen* 1991, *Täällä pohjan tähden alla* 1992 ja 1993 ja *Zorbas* 1993.

Nurmijärven kuuluisalla Taaborvuorella olin kolme kesää vuodesta 1996 alkaen ohjaaja Arto Myllärisen produksiossa *Metsän Poika*, kaksoisroolissa. Edelleen Arto Myllärisen kesäteatterinäytelmässä Paikkarin torpalla Sammatissa, kahtena kesänä 2002 ja 2003 näytelmässä *Paikkarin poika*.

Jo vuonna 1996 heti *Jäljettömien* ensi-illan jälkeen aloin suunnitella omaa kesäteatteriproduktiota, ja pian alkoivat ensimmäiset käsikirjoitushahmotelmat valmistua. Kesti kuitenkin vielä kuusi vuotta ennen kuin pääsin oikeasti tekemään kesäteatteria.

Vuodesta 2001 Teatteri Beta on tehnyt kirkkodraamaa täysimittaisena kesäteatterina väliaikoinen ja harjaantuneine näyttelijöineen. Näytelmät on tarkoitettu kaiken kansan katsottaviksi. Pidän tärkeänä oppia rakentamaan julistuksellinen kesäteatterinäytelmä niin, ettei se sisällä päällekkäystä, manipulatiivista ja kritiikkiä sietämätöntä lahkolaisjulistusta. Jos sellaista on, olkoon se jonkun roolihenkilön tarkoituksellista toimintaa, jota katsoja saa rauhassa vastustaa ja kritisoida. Olen halunnut rakentaa kesäteatteria niin, että kirkosta vieraantunutkin henkilö voi sietää sitä katsoa.

Kirkkodraamaa kesäteatterin keinoin on tehty Hyvinkäällä, Suomen Rautatiemuseon puistossa vuodesta 2001, kuutena kesänä noin viidenkymmenen näyttelijän voimin.

Kaikki näytelmät ovat omia dramatisointejani:

1. Heikki Ylikankaan *Kolmekymmentä hopearahaa* –teoksen pohjalta dramatisoitu *Paleleva kerjäläinen*, joka kertoi Niilo-Kustaa Malmbergistä, 2001.
2. Paavo Kiurun käsikirjoituksesta dramatisoitu *Henrik Renqvist - Saaren vanki*, 2002 ja 2003. Näytelmä kutsuttiin kirkkopäiville Helsinkiin ja esitettiin Suomenlinnan valleilla sekä autenttisella tapahtumapaikalla Svartholman vankilasaarella Loviisan edustalla.
3. *Lars Levi Laestadius - Huutavan ääni*, 2004, joka pohjautui Bengt Pohjasen useisiin teksteihin.
4. *Paavo Ruotsalainen - Erämaan profeetta*, 2005, joka pohjautui Auk. Oravalan samannimiseen romaaniin vuodelta 1941.
5. *Franciscus Assisilainen - Poverello*, 2006, joka edusti lisäksi lajityyppiä *miraakkeli*, joka on protestanttisessa Suomessa hyvin harvinaista nähtävää.

Nuorisonäytelmä

Nuorisonäytelmä osoittautui hyväksi teatterikasvatuksen menetelmäksi koska sen merkitys näkyi usealla tasolla. Ensiksi niiden nuorten osalla, jotka valmistivat esityksen, saivathan he paneutua syvästi kulloisenkin näytelmän aiheeseen. Toiseksi oli se yleisö, jotka saivat kokijoina ja katsojina nähdä nuorten esityksiä. Nuorisonäytelmän keinoin kirkkodraamaa tehtäessä näytelmät oli tarkoitettu ensisijaisesti esitettäväksi kouluissa, nuorisotaloilla ja eri näyttämöillä, mutta miksei myös kirkossa.

Nuorisonäytelmän peruselementeiksi ja keinoiksi ovat näytelmissämme kehittyneet:

- ajankohtaisuus
- kannanotto
- kapinallisuus
- nuorison maailmaan kuuluvat musiikkityylit
- valot
- äänet
- tyyli.

Kirkkodraamaa nuorisonäytelmän keinoin ovat edustaneet seuraavat nuorisonäytelmät:

- 2 – *Myrsky* 1983
- 3 – *Tapahtui niinä päivinä* 1984
- 5 – *Mun leiviskät* 1985
- 7 – *Seitsemäs hetki* 1988
- 8 – *Megaseteli* 1990
- 9 – *Let's Party* 1991
- 13 – *Muovipeili* 1993
- 22 – *Punk Avantgarde* 1995
- 29 – *Jäljettömät* 1996
- 35 – *Valkoinen ansa* 1997
- 36 – *Yhdentekevä Eurooppa* 1998
- 53 – *Rosvo* 2001
- 61 – *Respect – Amisautonäytelmä* 2002
- 71 – *Haudanryöstö* 2003
- 79 – *Ässä hihassa* 2004
- 89 – *Poliisi* 2005

Nukketeatteri

Ensimmäinen Teatteri Betan nukketeatteriesitys, *Seimen Salaisuus*, oli tilaustyö lapsityönohjaajalta, joka halusi nukketeatterin avulla tavoittaa paremmin työssään päiväkotikiikkeitä lapset. Tällä näytelmällä aloitimme jouluna 2000 kiertueen päiväkodeissa. Nukkepassio, pääsiäisnäytelmä *Pääsiäisen ihme* teki vastaavan kierroksen pääsiäisen alla 2001. Kohderyhmänä oli päiväkotien ja peruskoulujen lapset, sekä erityisryhmät (kuten esimerkiksi kehitysvammaiset) ja erilaiset järjestöt, esim. Rotarit. Nukkepassio on edelleen ohjelmistossamme. Eniten käyttämämme esitysmuoto on nukke-monologi, jossa yksi näyttelijä esittää kaikki näytelmän roolit eri nukkeilla. Jouluna 2002 ohjasin uuden joulunäytelmän, *Joulun tähti*, jota on esitetty myös ihmisillä, niin että näyttelijät näyttelevät nukkeja. Vuonna 2004 nuorten suurleirillä Vihtilammella esitimme Pia Perkiön kirkkodraaman *Kaikesta sydäimestä* nukketeatteriesityksenä, ja näytelmää on esitetty myös liturgisena draamana

4.4 Johtopäätöksiä dramaattisen kirkkonäytelmän alueelta

Tässä opinnäytetyössä käytetyn tilastoinnin perusteella voin selkeästi todeta, että alue, jolla on tehty paljon draamaa ja johon toki sisältyy paljon erityyppistä draamatyöskentelyä, kuuluu nimenomaan *dramaattisen kirkkonäytelmän* sektoriin. Dramaattisen kirkkonäytelmän alueelle lukeutuu Hyvinkäällä 68 näytelmää, kun liturgisen draaman osastolla ohjaamiani näytelmiä on 32. Dramaattinen kirkkonäytelmä itsessään on sellaista kirkkodraamaa, jota ei ole pakko esittää kirkossa ja siinä on sen viehätys ja haastavuus. Se antaa tekijälle oikeastaan kaikki teatterin keinot käyttöön draaman tavoitteita palvelemaan, toisin kuin liturginen draama, joka rakentuu kirkkotilan symboliikalle, yrittämättäkään muuttaa niitä esimerkiksi kulisseilla, joksikin muuksi. Kirkkoon ei pitäisi kantaa/rakentaa kulisseyä, vaan antaa kirkon itsessään olla se tarvittava kulissi, jos pitää muuttaa tila joksikin muuksi, kuin kirkoksi, niin miksi emme saman tien menisi sinne jonnekin muualle. Miksi emme siis menisi esittämään sitä ”kaduille ja aittovierille”, sillä hyvän kirkkodraaman voi viedä kansan sekaan. Parhaimmillaan se edustaa selkeästi omaa linjaansa ja lajityyppiään yleisen teatteritarjonnan seassa ja osana sitä, ja sen pitääkin ajautua avoimelle teatterikentälle kaiken kansan nähtäväksi.

Pidän tärkeänä sitä näköalaa, että kirkkodraaman on teatterillisesti ja taiteellisesti ”vedettävä vertoja” muulle teatterille. En pidä sinisilmäisestä ajatuksesta, että ”evankeliumi itsessään on tässä kaikkein tärkeintä”, ja että se antaisi oikeuden tehdä huonoa teatteria. Oikeastaan juuri tämä on kirkkoteatterin tehtävä eli missio; viedä kirkko teatteriin ja teatteri kirkkoon.

5 KIRKKOTEATTERITYÖN VAIHEITA HYVINKÄÄLLÄ

5.1 Teatteri Beta

Teatteri Beta perustettiin 2.1.1997 Hyvinkäällä seurakunnan nuorisotalo Betaniassa alun perin nuorisoteatteriksi, ohjaamaan ja johtamaan nuorisoteatteritoimintaa osana Hyvinkään seurakunnan nuorisotyötä. Nimen Beta teatteri sai seurakunnan nuorisotalo *Betanian* mukaan, joka edelleen toimii Betan toiminnan keskuksena. Johtavia syitä oman teatterin perustamiselle olivat muun muassa se, että ryhmän nimeäminen julisteeseen tai käsiohjelmaan oli hankalaa. Jos käsiohjelmassa luki, ”Hyvinkään seurakunnan nuorten draamaryhmä”, niin se kuulosti pitkältä, leimaavalta, hankalalta ja vanhoilliselta, siispä uudeksi nimeksi tuli lyhyesti ja ytimekkäästi Teatteri Beta. Toinen syy liittyi tekijänoikeuskysymyksiin, sillä oli monia käsikirjoituksia, kuten Dario Fo, joihin ei myönnetty tekijänoikeuslupaa muille kuin järjestäytyneille teattereille.

Teatteri Betan perustusasiakirjoista löytyvät seuraavat perustamisteesit:

Hyvinkään seurakunnan teatterikerho; Teatteri Beta, perustettu 2.1.1997.

Teatteri Beta on Hyvinkään Willanäyttämöt ry:n sekä Suomen harrastajateatteriliiton jäsen. Toimintaa koordinoi kolmihenkinen hallintokunta, jonka valitsee vuosittain kerhonkokous. Toiminta rahoitetaan myönnetyllä toimintamäärärahalla.

Teatteri Betalla toimii kolme pajaa: nuorisoteatteri, kirkkoteatteri ja nukketeatteri. Teatteri Beta pyrkii antamaan teatteriharrastajille mahdollisuuden palvella kirkkoa sillä erityisosaamisella, joka heillä on. Teatteri Beta ei pyri tekemään nuorista teatterialan ammattilaisia, vaan antamaan osallistujalle mahdollisuuden testata rajojaan, harjaannuttaa itseään, uskaltautua esiintymään näyttämöllä, löytää hieno ja haastava tapa elää nuoruutta ja saada jotakin upeaa aikaan, sekä saada kokemus siitä, että on voinut vaikuttaa ihmisiin hyvällä tavalla. Tärkeää on myös yhteenkuuluvuus, joka syntyy näytelmäryhmälle produktion aikana harjoituksissa, ensi-illassa ja esiintymismatkoilla.

Betan toiminta laajeni nopeasti, ja nuorisoteatteritoiminnan oheen syntyi kirkkoteatterituotantoa, jo vuonna 1998 kun passiodraama *Ristin tie* toteutettiin ensimmäisen kerran. Tätä aihetta käsittelemme tarkemmin dramaattisen kirkkonäytelmän

lajien esittelyssä. Jatkoa kirkkoteatterin suuntaan seurasi saman vuoden syksyllä kirkkoteatterinäytelmällä *Bonhoeffer – Hitlerin henkilökohtainen vanki*.

Nukketeatteri tuli mukaan ohjelmistoon vuonna 2000 näytelmällä *Seimen salaisuus*. Kerron tarkemmin nukketeatteri osuudessa.

Riemuvuosi 1.1.2000-30.7.2001 ja Suomen ensimmäinen täysitoiminen kirkkoteatterinohjaaja

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa, kautta maan, toteutettiin eri tavoin juhlavasti ns. riemuvuosi. Hyvinkäällä toteutettiin useita riemuvuoden projekteja ja yksi sellainen oli riemuvuosiohjaajan tehtävä. Hyvinkään seurakunta päätti perusta päätoimisen kirkkoteatterinohjaajan määräaikaisen viran 1.4.2000 alkaen riemuvuoden projektityöksi, jonka tarkoitus oli tavoittaa kirkkodraaman keinoin sellaisia seurakuntalaisia, joita kirkon vakioitoimet eivät tavoita. Minut valittiin tähän tehtävään ja tilalleni nuorisotyönohjaajan virkaan palkattiin sijainen ja työni kirkkoteatterin projektiohjaajana jatkui 30.7.2001 asti. Se antoi kirkkoteatterityölle mahdollisuuden testata ja koeajaa ammatillisesti ja ammattimaisesti toteutettua ja tuotettua kirkkoteatterityötä Hyvinkäällä. Virka päättyi 30.7.2001 ja monien vaiheiden kautta työ sai kolmen vuoden määräaikaisen jatkon 1.1.2002 alkaen, jatkuen vuoden 2004 loppuun saakka. Kirkkoteatterityö sai myöhemmin uuden kolmivuotiskauden 2005- 2007.

Riemuvuoden katsojatavoitteeksi asetimme rohkeasti 6000, mutta loppujen lopuksi riemuvuoden aikana toteutetut kirkkodraamat saivat yli 13.000 katsojaa. Tulos oli meille monille, jotka olimme mukana kirkkoteatterityön toteutuksessa, yllättävän suuri. Tällaisen näytön pohjalta oli luontevaa ja järkevää hakea kirkkoteatterityölle kolmen vuoden lisääaikaa. Olihan selkeästi näytetty toteen, että kirkkoteatterityö on juuri nyt ajankohtaista ja se tavoittaa erinomaisesti sellaista väestöä, jota seurakunnan vakioitoimet eivät tavoita.

Riemuvuoden toimintakertomuksessa lukee mm. seuraavaa:

Riemuvuosi

Kirkkoteatterihankeemme ovat saaneet laajaa huomiota tiedotusvälineissä ja median suhtautuminen on ollut merkittävän kirkkomyönteistä.

Teatterikritiikin saimme, sekä Kotimaa-lehdestä Ritolahden kirjoittamana, että Hyvinkään Sanomissa Arto Aulavuon kirjoittamana. Kritiikin mukaan olemme selviytyneet riemuvuoden juhlanäytelmästä Särkilahdesta kunnialla. Kotima -lehti mainitsi erityisesti Hyvinkään Seurakunnan rohkean satsauksen kirkkodraamaan ja tulokset ovat hyvät. Laajaa julkisuutta sai myös kesäteatteriesitys Paleleva Kerjäläinen. Ensi-ilta päivänä 22.6.2001 Radion ylenaikaisen uutiset mainitsi sinä päivänä ensi-iltaan tulevan teoksemme kolmesti ja Lainetta haastateltiin uutisissa. Riemuvuoden katsojaluku ylittää selkeästi 13.000 katsojaa. Se johtuu siitä, että riemuvuosi jakautuu kolmelle eri toimivuodelle, alkaen jo adventtina 1999. Toimikaudella 2000, joka on varsinaista riemuvuoden kulta-aikaa, katsojia on ollut 7607. Riemuvuoden päätteeksi, kevät ja kesäkausi 2001, toi vielä 4384 katsojaa Riemuvuodelle tilastoitavissa.

Riemuvuoden (1999 – 2001) toimintakertomuksesta nähdään eri esitykset, esitysten määrät sekä minkälaisia katsojamääriä eri näytelmät saavuttivat:

Näytelmä	esityksiä	katsojia
1. Kuningas Tulee, -99	2	1680
2. Ristin Tie	2	760
3. Jäljettömät	2	410
4. Pietari Särkilahti	8	1357
5. Valkoinen Ansa	2	955
6. Gospel-passio	2	740
7. Beta-päivä	3	85
8. Gospel-karnevaalit	3	125
9. Seimen Salaisuus	22	1365
10. Kuningas Tulee, -00	3	1810
11. Jäljettömät	1	235
12. Pääsiäisen ihme	33	1772
13. Ristin Tie	3	966
14. Paleleva Kerjäläinen	5	1235
15. Jäljettömät	4	176

5.2 Kirkkoteatterin kiirastuli ja tulevaisuus

Kirkkoteatterin tulevaisuus ei ollutkaan varmistunut riemuvuoden mahdollistaneen kokeilutyön tuloksena, vaan koko kirkkodraaman tilanne ja jatkuvuus asetettiin kyseenalaiseksi jo keväällä 2001. Oli enteitä siihen suuntaan, että kirkkodraamaa ei voida Hyvinkään seurakunnassa jatkaa, koska työvoimatilanteen ja talouden ei katsottu kestävän enää tämän pidempään tätä panostusta.

Monet työalat olivat muistini mukaan jo pitkään esittäneet omia ehdotuksiaan uusien työntekijöiden palkkaamiseksi seurakuntaamme (diakonia, kirkkomusiikki) ja tämä uudehko työala, kirkkoteatterityö, oli tavallaan uhka näiden muiden työalojen työvoimatilanteelle. Kysyttiin, että jos kirkkoteatteriin palkataan työntekijä, niin riittäväkö taloudelliset resurssit enää muihin virkoihin tai toimiin tai keneltä se virka on pois jonka kirkkoteatteri saa?

Sain kutsun saapua kirkkoneuvoston kuultavaksi riemuvuoden teatterihankkeiden vuoksi keväällä 2001. Olin innoissani menestyksellisesti toteutuneesta teatteriprojektiajasta ja uskoin, että hyvillä mielin me tätä teatterikokeilua saamme neuvostossa käsitellä. Neuvoston edessä koin ehkä suurimman tyrmäyksen kuin olen työurallani kokenut. Olin laatinut asianmukaiset raportit kirkkoteatterityöstä ja selvitykset ohjaajan työnkuvasta ja Teatteri Betan toiminnasta. Sain aluksi puheenvuoron, jossa lyhyesti esittelin toteutuneet hankkeet ja sitten alkoi omituinen epäluottamusta provosoiva syyttely kahden eri valtuutetun taholta. Sitä ”tykitystä”, jota sain kokea heti puheenvuoroni jälkeen, ei ole kirjattu kokouksen pöytäkirjaan, vaan se on kirjattua varsin neutraalisti, näin:

Kirkkoteatterityön jatkaminen

Jouni Laine esitteli kirkkoneuvostolle 16.5 2001 Riemuvuoden teatteriprojektejaan, ohjaajan työnkuvaa sekä teatteri Betaa ja kertoi omasta toiveestaan jatkaa kirkkoteatterin tekemistä Hyvinkään seurakunnassa.

Käytyään vilkkaan keskustelun seurakunnan teatteritoiminnasta kokouksessaan 16.5.2001 kirkkoneuvosto päätti lähettää lapsi- ja

nuorisotyön johtokunnalle selvitettäväksi voidaanko ja missä määrin Jouni Laineen työpanosta käyttää kirkkoteatterityöhön jatkossa.

Kirkkoneuvoston kokous 19.9 2001 piti sisällään jo kolmen johtokunnan esityksen kirkkoteatteriyön jatkamiseksi.

Kokouksen esityslistalla oli johtokuntien kanta kirkkoteatterityöhön, joka oli seuraava:

Lapsi- ja nuorisotyön johtokunta päätti esittää kokouksessaan 12.9.2001, että nuorisotyönohjaaja Jouni Laine osoitetaan hoitamaan kirkkoteatterityötä päätoimisesti vuoden 2002 alusta kolmen vuoden määräajaksi ja hänen tilalleen palkataan nuorisotyönohjaaja.

Jumalanpalvelus- ja musiikkityön johtokunta on kokouksessaan 8.5 2001 ottanut kantaa kirkkoteatterikysymykseen: ”Johtokunnan mielestä, Jouni Laineen Riemuvuoden teatteriproduktion päättymisen jälkeenkin on seurakunnan käytettävä ja hyödynnettävä Jouni Laineen ammattitaitoa. Johtokunta esittää kirkkoneuvostolle, että Jouni Laineen työhön Hyvinään seurakunnassa tulee sisällyttää kirkkoteatteri ja antaa tälle työlle taloudelliset resurssit.

Yhteiskunta- ja aikuistyön johtokunta on kokouksessaan 20.8 2001 todennut: ”Johtokunta suhtautuu myönteisesti seurakunnan teatteritoiminnan jatkumiseen. Kirkkodraama on yksi tämän päivän tärkeä seurakunnan kasvatustyön muoto, erityisesti nuorten paissa.”

Näiden pohjalta kirkkoneuvosto teki seuraavan päätöksen:

Kirkkoneuvoston päätös 19.9 2001 mom. 118

Päätös

Kirkkoneuvosto kävi asiasta pitkän keskustelun.

Lopuksi todettiin, että talousarviokäsittelyyn on tulossa myös monia muita virkaesityksiä ja kaikkia on tarkasteltava yhtäaikaaisesti ja tasapuolisesti harkiten, mikä tai mitkä ovat seurakunnan painopistealueita. Minkälaisia arvovalintoja seurakunnassa halutaan virkojen suhteen tehdä.

Merkittiin saadut selvitykset tiedoksi ja päätettiin lähettää kirkkoteatterityön jatkuminen muiden virkaesitysten kanssa talousarviovalmisteluun.

Syksyllä 31.10.2001 kirkkovaltuusto lakkautti koko kirkkoteatterin.

Tässä vaiheessa paikallislehti Aamuposti, silloinen Hyvinkään Sanomat, otti asiaan voimakkaasti kantaa ja kirjoitti 1.11.2001 asiasta mm. seuraavaa:

Kirkon riemuvuonna alkanutta kirkkoteatteria vetäneen Jouni Laineen siirtäminen vuodeksi projektityöntekijäksi oli henkilöesityksissä kohta joka toi dramatiikkaa kirkkovaltuuston kokoukseen. Valtuutettu NN (nimi muutettu) esitti puheenvuorossaan Nuorisotyöntekijä on itse valinnut työnsä. Jos työ ei maistu, hänen on itse tehtävä siitä johtopäätöksensä, NN tiivistä sanomansa, vaikkakin ehdotti määrärahojen varaamista teatteripalvelujen ostamiseen ja muistutti hiljattain Kytäjällä olleesta näyttelijävierailusta. Valtuutettu PP puolestaan piti evankeliumin levittämistä kirkon tärkeimpänä tehtävää. Kirkkoteatterin avulla sitä viedään niille, jotka ”eivät tule kirveelläkään kirkkoon”.

Valtuutettu LL paheksui puheenvuorossaan lokakuun puolivälissä kirkkovaltuutetuille lähetettyä nimetöntä kirjettä, jossa yritettiin mustamaalata kirkkoteatterin ohjaajana toiminutta Jouni Lainetta. Kaikki keinot on nyt näköjää otettu käyttöön.

Jouni Laine aikoo luopua ohjaamisesta

Nimetön kampanjakirje väitti Laineen puhuvan ”v-kieltä”.

Hyvinkään seurakunnan kirkkovaltuusto päätti keskiviikkona, että Jouni Laine pysyy nuorisotyön eikä kirkkoteatterityön ohjaajana.

Päätös syntyi NN esityksestä äänin 19-13. Vähemmistö olisi päästänyt Laineen päätoimisesti kirkkoteatterin pariin vuoden ajaksi.

Nuorisotyöntekijäksi olisi palkattu sijainen. Jouni Laine on tietysti pettynyt ratkaisusta.

- Surullinen päätös. Hienoja proggiksia olisi ollut tulossa, Laine sanoo ja luettelee näytelmiä, jotka nyt uhkaavat jäädä näkemättä. Joulunäytelmän Laine aikoo vielä ohjata, mutta sen jälkeen hän tuskin jatkaa ohjaamista. Sivutoimena se ei käy.

– Se oli aika kova tappoisku. Kyllä jonkun täytyy päästä paneutumaan teatteriin kunnolla. Kenttä on avoin, mutta niin vahvasti miinoitettu, että se vaatii rohkeaa kulkijaa.

Laineesta kirkon riemuvuoden teatterikokeilu ylitti kaikkien mukana olleiden odotukset, ja sitä olisi ollut järkevää jatkaa. Teatteri palveli julistustyötä hyvin, ja nyt kun sitä välinettä ei käytetä, saarnat kaikuvat vähän onttoina, Laine sanoo.

– Kirkkoteatteri ei kaatunut kirkkoteatteriin, ja se on hieno asia. Kirkkoteatteri tulee, vaikka Hyvinkäällä nyt vähän jarrutetaan, Laine viittaa muualle Suomeen.

Laine kiistää kirjeen väitteet

Keskiviikkona kirkkovaltuustossa ei ollut kysymys rahasta, vaan periaatteesta ja henkilösuhteista. Ennen kokousta nimettömänä pysyttelevä seurakuntapoliitikko lähetti ainakin osalle valtuutetuista kirjeen, joka runsaan kahden liuskan verran lähinnä sättii Jouni Laineen teatterityötä. Kirjeessä on suoriksi esitettyjä sitaatteja näytelmiä ja harjoituksia seuranneilta. Yksi niistä väittää Laineen käyttävän harjoituksissa ”V-kieltä”

Seurakunnan ja kirkkoteatterin suhdetta kirjoittaja pohtii tavalla joka muistuttaa se keskustelua Suomen pankin johtajanimityksistä.

- Seurakunnan tehtävä ei ole perustaa uutta virkaa työntekijälleen vain siksi, että tämä haluaa tehdä jotakin muuta kuin hoitaa alkuperäistä virkaansa.

Jouni Laine kiistää koko kirjeen sisällön.

Hevosmiesten tietotoimiston uutisia, tyyliin että ”Helsinkiläiset sukulaiset ovat ihmetelleet että onkohan tämä teatteria”.

Laine arvelee mustamaalauksen vaikuttaneen päättäjiin. Toimenpiteisiin hän ei voi ryhtyä, koska ei tiedä, ketä syytäisi.

V-kielen sijasta Laine sanoo käyttävänsä raamatullisempia kirosanoja, kuten jumalauta.”

Lehden kirjoituksesta alkoi vilkas yleisö-osastokirjoittelu

Kirkkovaltuuston päätöksen tultua julkisuuteen alkoi harvinaisen voimakas yleisöosastokirjoittelu Hyvinkään Sanomissa, joka laantui vasta seuraavan kirkkovaltuuston kokouksen, 14.12, uuden päätöksen tultua julkisuuteen. Kirjoitukset olivat pääsääntöisesti kirkkoteatteria puoltavia ja monissa paheksuttiin ”pilkkakirjeen” lähettämistä.

Yksi kirjoittajista totesi valtuuston päätöksestä yleisöosastolla 8.11.2001 seuraavaa:

Kirkkoteatteri, puhdas ja aatteellinen

Harmistuneena joutui lukemaan selostusta Hyvinkään kirkkovaltuuston päätöksenteosta koskien kirkkoteatterin jatkoa Hyvinkäällä. Olen seurannut Jouni Laineen innostunutta panosta tämän meillä uudehkon sananjulistusmuodon kehittämisessä. Hän on uurastanut jo lukuisia upeita näytelmiä ja kannustanut laajaa joukkoa, niin nuoria kuin varttuneempiakin seurakuntalaisia mukaan harjoituksiin ja moniin rooleihin. Näissä harjoituksissa mukana olevat saavat samalla syvällisen tietämyksen kulloisenkin aiheen kirkkohistoriallisesta merkityksestä. Erityisen hienoa on ollut havaita, miten suuret joukot seurakuntalaisia näytökset ovat saaneet katsomoihin. Sanan julistus on langennut hyvään maaperään.

Onkin surullista lukea erään kirkkovaltuutetun mahtipontista toteamusta, että ”nuorisotyöntekijä on itse valinnut työnsä. Jos työ ei maistu, hänen on itse tehtävä siitä johtopäätöksensä”. Yritetäänkö tässä väittää, että Jouni Laine on ihan vain työtä välttääkseen innostunut antamaan kaikkensa kirkkoteatterin vuoksi. Lainehan on itse asiassa laajentanut nuorisotyön kohdejoukkoa omalla syventymisellään raamatullisiin aiheisiin.

Toivotan sydämeistäni Jouni Laineelle iloista mieltä ja pontta jatkaa arvokasta työtä. Älä lannistu, uskon että ymmärrys vielä vie voiton ahtaan ja puutteellisen ajattelun sijaan.

Vene kääntyi 12.12.2001 valtuuston kokouksessa

Virkakysymykset oli päätetty edellisessä kokouksessa ja oli oikeastaan huonoa taktiikkaa edes yrittää kirkkoteatterin jatkoa samaisessa kokouksessa. Mutta vesi oli tarpeeksi tyyntä tässä kokouksessa, jossa muita työntekijöiden palkkaamisia ei enää käsitelty. Kirkkoteatterityölle esitettiin kolmen vuoden määrärahaa ja esitys meni tiukasti läpi ja mahdollisti kirkkoteatterityön jatkamisen alkaen vuodesta 2002.

Hyvinkään Sanomat uutisoi tuoreen valtuuston päätöksen seuraavasti 15.12.2006

Kirkkoteatterin vene kääntyi

Soutamisen ja huopaamisen voimaväentö kirkkoteatterin tulevaisuudesta sai yleistä mielipidettä kunnioittavan päätöksen, kun Hyvinkään kirkkovaltuusto päätti keskiviikkoisessa kokouksessaan sittenkin antaa teatterille rahaa ja lisääaikaa. Valtuusto oli edellisessä kokouksessaan päättänyt päinvastaiselle kannalle, mutta muutaman viikon kypsyttely oli saanut muutamat valtuutetut muuttamaan mielensä. Äänestys oli tiukka myös tällä kertaa ja enemmistö vain muutaman äänen vaarassa. Teatteriprojekti aloitettiin Hyvinkäällä riemuvuoden kunniaksi. Ohjaajana ja tuottajana on toiminut Jouni Laine, jolla on valmiita suunnitelmia myös alkavalle vuodelle. Tähän saakka projekti on onnistunut erinomaisesti, sillä tuhatlukuinen yleisö on täyttänyt katsomot. Kolmen vuoden jatkoaika lupaa jatkuvuutta. Samalla se antaa mahdollisuuden uusiin näytöihin. Hyvinkään seurakunta voi näin säilyttää asemansa edelläkävijänä.

Taidepalkinto kiirastulen päätteeksi

Muistan olleeni hiljaisesti sopeutunut siihen ajatukseen, että kirkkoteatteri on sitten loppunut ja kuitenkin koin jotenkin vahvasti ja vakalla motivaatiolla, että haluan katsoa tämän asian loppuun saakka, ennen kuin teen mitään omia radikaaleja ratkaisuja oman työni suhteen. Muistan sanoneeni tutulle lehtikuvaajalle Ari Peltoselle kun prosessi oli edelleen kesken että, ”olen kuin pikajuoksija lähtötelineissä odottamassa ”valmiit” komentoa”.

Olin niinä päivinä n. joulukuun puolivälissä Hyvinkään kirkon kirkkosalissa valmistelemassa viimeistä ja viimeiseksi jäävää näytelmääni, jouluevankeliumidraamaa *Kuninkaasi tulee*, jonka toivoin ja halusin olevan ”kaunein kaikista” ja siltä pohjalta sitä draama-ryhmän kanssa rakensimme. Kesken näytelmän rakennetöiden sain tekstiviestillä tiedon, että ”onneksi olkoon kolmen vuoden johdosta” ja sitten sain kaupungin kulttuuritoimelta yllätyspuhelun, juuri kun olin rakentamassa Hyvinkään kirkkoon paimenten ketoa. Kirkossa ei ollut muita, joten vastasin kännykkääni. Minulta kysyttiin: ”Pääsetkö uudenvuoden juhlakonserttiin Hyvinkääsaliin?” Totesin, että ”pääsen kyllä”. Siten minulle kerrottiin, että en saa kertoa tietoa minnekään muualle. mutta minulle on myönnetty Hyvinkään kaupungin taidepalkinto, 10.000 mk ja olen ”vuoden taiteilija 2001 -merkittävstä taiteellisesta saavutuksesta” ja että tämä tieto julkistetaan vasta siinä uudenvuoden konsertissa. Tällä tavoin Hyvinkään kaupunki otti omalta osaltaan asiaan kantaa kirkkoteatterista käytyyn keskusteluun.

Oli aika sekavan kevyt ja huojentunut olo, kävellessäni kirkon sakaristoon. Olihan lapsellinen ja vilpitön uskoni siihen, että ”kyllä hyvä työ –kirkkoteatterityö - saa ilman muuta jatkoa” kokenut nöyryyttävän kolauksen. Olin sopeutunut siihen ja surrut sitä asiaa, että ”ei se työ vaan enää jatku” -elämä silti jatkuu.

Kesäteatterin käsikirjoitus *Saaren vanki*, jota olin valmistellut ja dramatisoinut varoiksi seuraavaa kesää varten, oli maannut koskemattomana yöpöydälläni kirkkoteatterin tappopäätöksestä saakka. Oli aika ottaa se jälleen käteen 13.12.

Asia sai valtakunnallista huomiota *Kotimaa*-lehdessä, joka otti asiaan kantaa tekemällä minusta haastattelun 11.1.2002 päivän lehteen keskiaukeamalle, jonka otsikossa todettiin:

Jouni Laineen mukaan kirkkoteatterin pitää herättää ”hyvät ihmiset” ruususen unesta.

5.3 Hyvinkään seurakunnan näytelmät kirkon suur tapahtumissa

Hyvinkään seurakunnan tuottamat näytelmät ovat saaneet tilauksia erilaisiin suurempiin kirkon tapahtumiin. Yleensä tapahtuman järjestäjä on ottanut yhteyttä ja tiedustellut, onko mahdollisuutta saada kirkkodraama esim. suureen kesätapahtumaan.

Mahdollisuuksiemme mukaan olemme pyrkineet osallistumaan omalla panoksellamme. Vaikuttavina seikkoina ovat olleet, onko meillä tilaisuuteen sopivaa esitystä vireillä, tai onko aikaa ja mahdollisuuksia tuottaa tapahtumaan oma kirkkodraama.

5.3.1 Valtakunnalliset kirkkodraamakatselmukset

Me hyvinkääläisessä kirkkodraaman toteutuksessa mukana olleet pidimme 1980-luvulla toteutettuja valtakunnallisia kirkkodraamakatselmuksia merkittävänä ponnahduslautana kirkkodraamatyöskentelymme kannalta. Koimme ryhmäni kanssa, että olimme saaneet katselmuksista sellaista luovaa, innoittavaa henkeä, että koimme silloin haluavamme jatkaa tällä kirkkodraaman työkentällä. Se oli kirkkodraamatyön kannalta ilahduttavan motivoivaa. Se liekki, josta silloin saimme tulta työhömmme, on kantanut pitkään, sillä se kantaa edelleen. Miksi emme siis pyrkisi omalta osaltamme tarjoamaan uusille ja vanhoille draamaryhmille sellaista samaa kipinän hehkutusta ja liekin sytyttelyä, joka uudelleen saa kantaa ja viedä kirkkodraamaa uudella innolla uusille alueille..

Espoonlahti 1986

Nuorisonäytelmän keinoin toteutettu kirkkodraama *Mun leiviskät* osallistui ensimmäiseen valtakunnalliseen kirkkodraamakatselmukseen Espoonlahdessa 1986. Esitys oli hyvässä kunnossa ja onnistui moitteettomasti ja se sai niin innostavan palautteen, että omalta osaltaan juuri tuo kokemus kannusti ryhmäämme jatkamaan tämäntyylisten nuorisonäytelmien linjalla. *Mun leiviskät* oli tuohon aikaan varsin kapinallinen kirkkodraama. Hyvinkään Sanomat otsikoi ennakoartikkelissaan *Mun leivisköitä* seuraavasti: ”Seurakunnan nuoret tekevät kapinoivaa kirkkodraamaa”. Mitä vastaan näytelmällä halusimme kapinoida? Seurakunnan nuorille kävi syksyllä 1985 pitämässä hengellisen palopuheen kansanlähetyksen saarnamies. Hänen saarnansa jälkeen alkoi koko illan suukopu, joka häkelsi nuortemme tuntoja siinä määrin, että itsekin paikalla olleena, katsoin aiheelliseksi käsitellä draaman keinoin tätä yhteistä

kokemustamme näiden nuorten kanssa. Näytelmä otti rajusti kantaa uskonnon varjolla harjoitettavaan hengelliseen väkivaltaan, ja se tuntui aidolta.

Lahti 1989

Lahden kirkkodraamakatselmukseen 1989 osallistuimme uudella käsikirjoituksellani ja ohjauksellani *Seitsemäs hetki*. Lajityyppi oli sama kuin *Mun leivisköissä*, mutta erona oli, että vaikkakin *Seitsemäs hetki* oli kirkossa esitettäväksi tarkoitettu, järjestimme ensi-illan juuri valmistuneeseen Hyvinkääsaliin ja saimme näin ollen mahdollisuuden tehdä valodramaturgiaa sekä ammattimaisesti toteutetut valoajat. Kannanotto oli vielä rajumpi kuin *Mun leivisköissä*. Asetelmana oli luterilaisen etiikan ja reformoidun etiikan välinen kamppailu. Innoituksen näytelmän aiheeseen antoi juuri ilmestynyt tutkimus: ”Kirkkomme eettisen opetuksen nykytila”. Aihetta sain olla käsittelemässä seminaarissa Järvenpäässä yhdessä Luther-opiston rehtorin, Kari-Pekka Kinnusen kanssa, ja sen työstön kautta pääsin aiheeseen syvemmälle ja halusin tältä kiehtovalta pohjalta rakentaa nuorisonäytelmän.

Kirkkodraamakatselmukseen Lahden Ristin kirkkoon saimme mukaamme Hyvinkääsalin käyttöpäällikön Eero Halmeen, joka toteutti kiitosta herättäneen valotyön osana näytelmäämme.

Katselmukset kuitenkin loppuivat vuonna 1989. Avoin akatemia oli kahden ensimmäisen kirkkodraamakatselmuksen järjestäjänä, ja kyseinen laitos lakkautettiin yhdessä monen muun kanssa 1990 alun laman seurauksena. Tapahtumalle ei siis löytynyt järjestäjää, kunnes me Hyvinkään seurakunnassa otimme toiselle 2002 alkaneelle kolmivuotiselle kirkkoteatterityön toimikaudelle erääksi tavoitteeksi valtakunnallisen kirkkodraamakatselmuksen henkiinherättämisen. Seuraavat kaksi kirkkodraamakatselmusta, 2003 ja 2004, toteutettiin Hyvinkäällä, Hyvinkään kirkossa ja Willanäyttämöillä. Kumpaankin katselmukseen osallistui kymmenkunta kirkkodraamaa. Tilanne muuttui osaltamme toisenlaiseksi siksi, että teatterimme, Teatteri Beta oli pääjärjestäjä molemmissa myöhemmissä katselmuksissa ja olimme omalta osaltamme rakentamassa kirkkodraamaryhmille yhteisiä tilaisuuksia kannustamaan ryhmiä toimimaan uudella innolla kirkkodraaman alueella.

Kirkkodraamakatselmus 2003 Hyvinkää

Kirkkodraamakatselmuksen organisointiin perustettiin työryhmä: Antero Rönkä, Mika Valtonen, Markku Petlin ja Jouni Laine. Ryhmä organisoi katselmuksen ohjelmarungon, tilavaraukset ja tiedotuksen kuntoon ja se pidettiin Willanäyttämöillä 1.11.03 klo 12-20.

Kirkkodraamakatselmus asetettiin yhdeksi päätavoitteista kirkkoteatterin kolmivuotiskauden alkusuunnittelussa tammikuussa 2002. Katselmuksen ajankohdaksi valittiin marraskuu 2003, koska alkusyksystä aloitetut projektit ovat silloin esityskuntoisia. Näytelmiä kutsuttiin Kotimaa-lehden ilmoituksella toukokuussa 2003. Katselmukseen ilmoittautui kahdeksan ryhmää, joista yksi, Jokiläänin kirkkodraamaryhmä, ei pystynyt esiintymään sairaustapauksen vuoksi, mutta muu ryhmä oli paikalla koko tapahtuman ajan. (Katselmuksen 2003 ja 2004 ohjelma liitteenä 2)

5.3.2 Näytelmät kirkon suurtapahtumissa

Kirkon nuorisopäivät Oulussa 1990

Nuorten keskuksen johtajana oli syksyllä 1989 Timo Lemmetyinen, joka tilasi tarjouksemme perusteella nuorisonäytelmän *Megaseteli* Kirkon nuorisopäiville Ouluun. Näytelmä *Megaseteli* oli kannanottotyypinen voimakkaasti rock-henkinen nuorisonäytelmä, joka pohjautui ihmiskäsitysten pohjalta rakennettuihin kohtauksiin niin, että oikeastaan niiden sisäisiä ja rakenteellisia puutteita arvioitiin teatterillisin keinoin suhteessa kristilliseen ihmisenäkemykseen. Näytelmää esitettiin Pohjankartanon salissa ja Hyvinkäältä saimme mukaamme Hyvinkääsalin käyttöpäällikön Eero Halmeen.

Kirkkopäivät Hyvinkäällä 1993

Jo kahta vuotta ennen Hyvinkään kirkkopäiviä 1993 sain tilauksen omalta seurakunnaltamme tehdä ja tuottaa alkuvoimainen nuorisonäytelmä kirkkopäivien ohjelmistoon. Ohjaukseen jätti oman jälkensä sekin seikka, että juuri ennen harjoituskauden alkua sain suoritetuksi Harrastajateatteriliiton nuorisoteatteriohjaajan

paperit, ja se vei näytelmää entistä selkeämmin juuri nuorisonäytelmän suuntaan. Nuorisonäytelmä *Muovipeli* syntyi ajatuksesta, että jotakin ainutlaatuista tapahtuu ihmiselle vuorovaikutussuhteessa toisiin ihmisiin ja että ”koneella on kylmä suudelma”. -Suostumme kyllä itkemään television edessä, mutta läheisillemme meiltä ei irtoa yhtään tunnetta. Esityspaikaksi saimme Hyvinkääsalin.

Lähetysjuhlat Lappeenrannassa 1996

Valtakunnallisilla lähetysjuhlilla 1996 saimme esityspaikaksi Lappeenrannan kaupunginteatterin ja näytelmänä oli ns. matkalaukkulapsista kertova nuoriso näytelmä *Jäljettömät*. Näytelmän pohjateoksena oli Ann-Cristine Marttisen juuri ilmestynyt kirja *Matkalaukkulapset*.

Kirkkopäivät Porissa 1999

Kirkkopäiville Poriin 1999 veimme kirkkoteatteriesityksen *Bonhoeffer*, jonka käsikirjoituksen oli kirjoittanut Suodennimen kirkkoherra Hannu Järventaus. Hän on merkittävä Bonhoeffer-tutkija. ”*Bonhoeffer, Hitlerin henkilökohtainen vanki*” oli keskitysleiri-draama, siis aika väkevää ja ennen näkemätöntä kirkkoteatterille. Omaa erityistä ilmapiiriään Porissa loi esityssalissa katsomon takaseinällä asennossa seisseet, natsisotilaiksi puetut näyttelijät. Näyttelijät astuivat kukin omissa kohtauksissaan näyttämölle tuosta vartiopaikastaan. Näky oli kirkkopäiväyleisölle ennen kokematon. *Bonhoeffer* oli yksi 1900-luvun merkittävimpiä teologeja maailmassa, tätä mieltä ovat esimerkiksi sveitsiläinen teologi Karl Barth ja saksalainen teologi Bethge, joka tapasi useasti Bonhoefferin tämän vankeusaikana Gestapon vankilassa Tegelissä.

Miksi tästä piti tehdä kirkkoteatteria? Muun muassa, koska sen kautta oppii ymmärtämään kauniin Bonhoefferin virren, virsikirjassamme se on virsi 600, jonka Bonhoeffer kirjoitti, Gestapon Tegin vankityrmässä, kidutusten välillä. Oli mielenkiintoista rakentaa draama niin, että kesken kaiken huonossa kunnossa oleva päähenkilö alkaa kirjoittaa virsirunoa, jonka katsoja tunnistaa ja kysyy onko tuo virsi kirjoitettu tuolla? Virsikirjasta katsoja saattoi tarkistaa asian ja siellä lukee eräässä virsikirjaversiossa virren 600 kohdalla, Tegel 1944.

Svartholma 2002-2003 ja Kirkkopäivät Helsingissä 2003

Kesäteatteriesityksemme *Saaren Vanki* kertoi rukoilevaisuuden johtohahmoksi nousseen pastori Henrik Renqvistin tarinan, jossa hänen traagiseksi kohtalokseen tuli joutua syyttömänä Svartholman vankilasaarelle, Loviisaan, kymmeneksi vuodeksi ilman oikeutta poistua saarelta. Loviisan kirkkoherra Veli-Matti Hynninen halusi ryhmämme esiintymään Svartholmaan elokuussa 2002 ja tästä vakuuttuneena kirkkoherra Hynninen kannusti näytelmämme valintaa Helsingin kirkkopäivien ohjelmistoon. Näin tapahtuikin ja kirkkopäivillä Helsingissä kesällä 2003, *Saaren vanki* esitettiin Suomenlinnan valleilla, jotka ovat samaa linnoitusketjua kuin Svartholman muurit ja näin ollen näkymät molemmissa esityspaikoissa olivat varsin yhteneväiset.

6 POHDINTAA

Oma Via Dolorosani

Opinnäytetyössäni kysyin itseltäni, ”mikä on minun teatterinäkemykseni, mitä on kirkkodraama Hyvinkäällä ja mihin olen sen kanssa menossa”? Kyseessä on paljon enemmän kuin osasin odottaa. Olen ollut tekemisissä kokonaisen elämäntyön kanssa. Minun ”missioni” on kirkkodraama, ja se on tällä hetkellä merkittävä osa teatterinäkemystäni. Kirkkodraamalle olen omistautunut, antanut terävimmän, luovimman ja intohimoisimman työpanokseni kuin millekään muulle työlle. Se näkyy tässä lopputyössäni, joka on laajentanut asiantuntemustani ja avartanut näkemystäni koko kirkkodraaman alueelta. Se on kuitenkin pieni osa siitä, mitä on tapahtunut näiden draamatuotantojen aikana ja – niiden myötä – paitsi itselleni, arvoilleni, asenteilleni, niin erityisesti kaikille niille, jotka ovat osallistuneet näiden draamojen tekoon, näyttelijöinä tai muina toimijoina, tai niille, jotka ovat olleet katsojina kokemassa niitä. En olisi sitä itse tässä mittakaavassa huomannut, ellei tämä lopputyö olisi pakottanut minua syventymään sen tosiasian eteen, että näin kaikki on kohdaltani kirkkodraaman osalta mennyt, ja siinä se on, yhden ihmisen elämäntyö, joka – kiitos suuri – on vielä onneksi kesken.

Mitä se merkitsee, että ”sinä olet kivulla syntynyt”.

Helpolla kirkkoteatteri ei syntynyt, sen olin raskaasti saanut oppia, ja aivan uudella tavalla luin Lilja Kinnunen-Riipisen kirjasta *Kirkkoteatterin kiirastuli* sivulta 237:

Kirkkodraaman 40-vuotinen taival päättyneellä vuosituhannella osoittautui, pinnallisestikin tarkasteltuna, varsin kovaksi ”kiirastuleksi” monille draaman tekijöille. Kutsumus, näky ja tietoisuus kirkkoteatterin mahdollisuuksista evankelioimis- ja opetustyössä maksoi tekijöilleen paikoin kohtuuttomalta tuntuvan hinnan. Yhteisenä piirteenä voidaan pitää kärsimystä, joka joko laukaisi draaman synnyn tai sitten aiheutti draaman työstäjille suuria kärsimyksiä. Jokaisessa tapauksessa ohjaajan tai käsikirjoittajan täytyi käydä läpi oma kiirastulensa ja näin ikään kuin

*kulkea Kristuksen kanssa kappale matkaa Via Dolorosalla voidakseen
pukea evankeliumin ytimen musiikiksi, sanoiksi ja draamallisiksi visioiksi.*

Kirjailija ei tässä puhu minusta tai minun työstäni, tarkistin sen ko. tekstin alaviitteistä, mutta se on niin vahvasti sitä, mitä itse sain tuntea ja kokea oman kiirastuleni aikana ja kiirastuleni kautta, että tämä lainaus voisi olla aivan hyvin minusta kertova.

Pääosin kirkkoteatterin aika on ollut rauhaisaa, tuotteliasta ja innostunutta. Itse ohjaus ja tuotantotyö on ollut koko ajan sujuvaa ja työnilon täytteistä. Koko tuotanto on pysynyt ryhdikkäästi ja puhtaasti oikean kirkkodraaman alueella, eikä ole tehnyt poukkoiluja kirkkodraaman ulkopuoliseen tuotantoon tai kasvanut ja laajentunut sellaiseen suuntaan, jota ei voida kirkkodraamaksi kutsua..

LÄHTEET

Kaipainen, Kerttu. 1990. Katso ristin ihmettä.

Hämeenlinna: Karisto Oy

Kinnunen-Riipinen, Lilja. 2000. Kirkkoteatterin kiirastuli.

Pieksämäki: RT-Print Oy

Mäkisalo, Aino Kaarina. 1982. Nuoren seurakunnan näytelmiä.

Saarijärvi: Pinnari Oy

Wickham, Glynne. 1992. Teatterihistoria.

Helsinki, Painatuskeskus

Julkaisemattomat lähteet:

Haapanen, Marjatta. luento Hyvinkäällä 1.11.2003 Willanäyttämöt

Omat muistiinpanot, omassa hallussani

Kinnunen- Riipinen, Lilja. luento Helsinki Kirkkopäivät 2003

Omat muistiinpanot, omassa hallussani

LIITTEET:

Liite 1

Kirkkodraaman käsikirjoitukset ja ohjaukset
Hyvinkään seurakunta 1982–2006 Jouni Laineen ohjaukset

Lajityyppien	Ld – Liturginen draama
lyhenteet:	Dk – Dramaattinen kirkkonäytelmä
	Kkt – Kirkkoteatteri
	Pd – Passiodraama
	Kt – Kesäteatteri
	Nn – Nuorisonäytelmä
	Nt – Nukketeatteri
	Rp - Raamattupantomiiimi

Teoksen numero	Teoksen nimi	Käsikirjoitus ja ohjaus	Esitysten määrä	Katsojien määrä
2006				
100 Nn	Tuulien luola	H.C.Andrsen, Laine	3	1060
99. Ld	Jumalan silmissä kaunis	Luukas, Laine	1	202
Nt	Joulun tähti	Laine, Laine	1	45
98. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine	1	630
Dk	Sokea ja rampa	Fo, Laine	6	1535
Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine	21	1548
97. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	5	829
96. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	305
95. Kt	Poverello	Laine, Laine	8	1071
94. Pd	Leiripassio	Raittila, Laine	1	65
93. Ld	Konfirmaatiodraama	Matteus, Laine	1	490
92. Rp	Hyppynaru	Laine, Laine	1	280
	Kausisaldo 2006		52	8060
2005				
Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine	9	625

91. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	6	1652
90. Kt	Erämaan profeetta	Laine, Laine	9	1472
89. Nn	Poliisi	Trad, Laine	1	280
88. Ld	Suuret illalliset	Raamattu, Laine	2	480
87. Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine	6	780
86. Ld	Toivoton tapaus	Perkiö, Laine	1	340
85. Ld	Maria ja Elisabeth	Raamattu, Laine	1	75
Nt	Joulun tähti	Laine, Laine	16	1268
84. Dk	Kuninkaasi tulee	Luumi, Laine	2	1570
	Kausisaldo 2005		53	8542
2004				
Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine	23	1632
83. Pd	Ruukunkantaja	Raittila, Laine	1	300
82. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	6	1559
81. Kt	Huutavan ääni	Pohjanen, Laine	7	1455
80. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine	1	240
79. Nn	Ässä hihassa	Mäentausta, Laine	5	197
78. Dk	Sokea ja rampa	Fo, Laine	3	535
77. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	325
Nt	Joulun tähti	Laine, Laine	19	1346
76. Kd	Kuninkaasi tulee	Luumi, Laine	2	1600
	Kausisaldo 2004		68	9189
2003				
75. Pd	Ruukunkantaja	Raittila Laine		240
Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine		186
74. Pd	Ristin tie	Laine, Laine		1504
73. Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine		1170
72. Kt	Saaren vanki	Laine, Laine		68
Nn	Rosvo	Trad, Laine		60
71. Nn	Haudanryöstö	Trad, Laine		180

70. Nn	Respect	Laine, Laine		307
69. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine		60
68. Kkt	Bonhoeffer	Järventaus, Laine		195
67. Ld	Adventtidraama	Laine, Laine		190
Nt	Joulun tähti	Laine, Laine		1728
66. Dk	Kuninkaasi tulee	Luumi, Laine		1650
	Kausisaldo 2003		69	8151
2002				
65. Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine	3	330
64. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	4	1
Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine	24	1769
63. Kt	Saaren vanki	Kiuru, Laine	6	1275
Nn	Rosvo	Trad, Laine	1	500
62. Rp	Hyppynaru	Laine, Laine	2	90
61. Nn	Respect	Laine, Laine	10	1068
60. Ld	Adventtidraama	Laine, Laine	1	320
59. Nt	Joulun tähti	Laine, Laine	20	1718
58. Dk	Kuninkaasi tulee	Luumi, Laine	2	1650
	Kausisaldo 2002		75	10126
2001				
57. Dk	Kuningas tulee	Luumi, Laine	4	1890
56. Dk	Mysterio Buffo	Fo, Laine	2	95
55. Nt	Seimen salaisuus	Laine, Laine	22	1635
54. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	190
53. Nn	Rosvo	Trad, Laine	3	270
52. Kt	Paleleva kerjäläinen	Laine, Laine	5	1235
51. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	3	966
Nn	Jäljettömät	Laine, Laine	5	477
50. Nt	Pääsiäisen ihme	Laine, Laine	33	1772
	Kausisaldo 2001		78	8530

2000

49. Pd	Ristin tie	Laine, Laine	2	750
48. Nn	Jäljettömät	Laine, Laine	1	240
47. Kkt	Pietari Särkilahti	Järventaus, Laine	6	947
46. Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine	4	175
45. Nt	Seimen salaisuus	Laine, Laine	22	1365
44. Dk	Kuningas tulee	Luumi, Laine	3	1710
b				
	Kausisaldo 2000		38	5187

1999

43. Kkt	Bonhoeffer	Järventaus, Laine		1024
42. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine		707
41. Pd	Ristin tie	Laine, Laine		700
Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine		450
40. Dk	Kuningas tulee	Luumi, Laine		1680
	Kausisaldo 1999			4561

1998

39. Pd	Ristin tie	Laine, Laine		1850
38. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine		560
37. Ld	Kylväjäkollaasi	Haapanen, Laine		75
36. Nn	Yhdentekevä Eurooppa	Laine, Laine		345
Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine		650
	Kausisaldo 1998			3480

1997

35. Nn	Valkoinen ansa	Laine, Laine		280
34. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine		215
Dk	Sokea ja rampa	Fo, Laine		85
33. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine		105
Nn	Jäljettömät	Laine, Laine		220

	Kausisaldo 1997		905
1996			
32. Ld	Päätepysäkki	Issakainen, Laine	160
31. Ld	Gredo	Setterlind, Laine	450
30. Ld	Leski	Raamattu, Laine	120
29. Nn	Jäljettömät	Laine, Laine	2400
28. Ld	Rapsodia	Perkiö, Laine	130
27. Ld	Adventtidraama	Raamattu, Laine	20
26. Ld	Adventtinäytelmä	Trad, Laine	250
25. Dk	Tuntematon tietäjä	Trad, Laine	15
24. Dk	Sokea ja rampa	Fo, Laine	52
	Kausisaldo 1996		3597
1995			
23. Ld	Leski	Raamattu, Laine	180
22. Nn	Punk Avantgarde	Laine, Laine	220
21. Ld	Milläs minä	Laine, Laine	160
	Kausisaldo 1995		560
1994			
20. Ld	Lammastarha	Laine, Laine	70
Nn	Muovipeili	Laine, Laine	350
19. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	80
18. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine	2800
17. Ld	Irti kahleista	Perkiö, Laine	55
16. Nn	Tapahtui niinä päivinä	Haapanen, Laine	320
	Kausisaldo 1994		3675
1993			
15. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine	2200
14. Ld	Klovni-draama	Laine, Laine	55

13. Nn	Muovipeili	Laine, Laine	1530
12. Ld	Kymmenen spitaalista	Raamattu, Laine	55
	Kausisaldo 1993		3840
1992			
Nn	Let's Party	Laine, Laine	450
11. Pd	Ylös Jerusalemiin	Raittila, Laine	2100
10. Ld	Kasvot naamion takana	Haapanen, Laine	450
	Kausisaldo 1992		3000
1991			
9. Nn	Let's Party	Laine, Laine	580
	Kausisaldo 1991		580
1990			
8. Nn	Megaseteli	Laine, Laine	1970
	Kausisaldo 1990		1970
1989			
Nn	Seitsemäs hetki	Laine, Laine	770
	Kausisaldo 1989		770
1988			
7. Nn	Seitsemäs hetki	Laine, Laine	160
	Kausisaldo 1988		160
1987			
Nn	Mun leiviskät	Laine, Laine	650
Ld	Lammastarha	Laine, Laine	55

	Kausisaldo 1987		705
1986			
6. Ld	Rauhankabaree	Laine, Laine	190
Nn	Mun leiviskät	Laine, Laine	645
	Kausisaldo 1986		835
1985			
5. Nn	Mun leiviskät	Laine, Laine	110
4. Ld	Lammastarha	Laine, Laine	35
	Kausisaldo 1985		145
1984			
3. Nn	Tapahtui niinä päivinä	Haapanen, Laine	
1983			
2. Nn	Myrsky	Haapanen, Laine	
1982			
1. Ld	Kylväjäkollaasi	Haapanen, Laine	

Liite 2

Kirkkodraamakatselmus Hyvinkäällä 1.11.2003

Willa- näyttämö:

12.00 Avajaiset, 70hlö 13.00
 12.20 Batseba Saarenmaalla, 75hlö 13.15
 12.50 Kulkuriteatteri 30min

13.15 Nehemia 85hlö 14.10
 14.05 Draamahelmet 50 min 14.27

14.30 Tähtitieteilijä 45hlö 14.30
 15.15 Teatteri Agape 45 min 14.50

15.30 Ilon ja surun sisaret 60hlö 15.30
 16.00 Sro:n draamaryhmä 30 min 16.10

16.15 Paavali, vapaa ja vangittu 55hlö
 17.30 Teatteri Talentti 1,15 h

18.05 Bonhoeffer 160hlö 17.30
 19.15 Teatteri Beta 1.15h 18.00

19.15 Päättäjäiset, katselmus päättyy 120hlö
 19.30 Ohjaajatapaaminen 12hlö
 20.30 Lopetus

Studionäyttämö:

Joulun tähti, nukketeatteri
 Teatteri Beta 15min 60hlö

Sapattia Tärkeämpi, monologi
 Sro Draamaryhmä 17 min 40hlö

Rusina, monologi 20hlö
 Draamahelmet 20min

Matkalla Kaliforniaan, 40hlö
 Nukketeatteri Valkovilla 40min

Oravanpyörä (peruuntui)
 Jokiläänin Kirkkodraamaryhmä
 30min

Kirkkodraamakatselmus 6.11.2004 Hyvinkää

12.00 Avajaiset
 12.15 Samalla Mitalla Ridasjärven koulu,
 kirkkodraama
 12.30 Siivooja Saarnatuolissa Jokiläänin Kirkkonäytelmäpiiri
 kirkkodraama

13.10	Vankilaan valmis mies monologi	Irja Mäkinen,
-------	-----------------------------------	---------------

6.11 WILLA –STUDIO

15.00	Sylieläin pienenäytelmä	DraamaHelmet
-------	----------------------------	--------------

16.15	Uutisista, hyvää iltaa lastennäytelmä	Teatteri Agape
-------	--	----------------

17.00	Päästä meidät pahasta pienenäytelmä	SRO: draamaryhmä
-------	--	------------------

6.11 WILLANÄYTTÄMÖ

14.30	Sokea Rampa pienenäytelmä	Teatteri Beta
-------	------------------------------	---------------

15.30	Jumalan Mies draama	Mäntsälä
-------	------------------------	----------

16.15	Sopimus draama	HEO
-------	-------------------	-----

18.00	Maailman loppuun asti draama	Seinäjoki
-------	---------------------------------	-----------

20.00	Päätäjäiset	
-------	-------------	--

Katsojia 220

Liite 3

Liturgiset draamat

99. Ld	Jumalan silmissä kaunis	Luukas, Laine	1	202
98. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine	1	630
96. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	305
93. Ld	Konfirmaatiodraama	Matteus, Laine	1	490
88. Ld	Suuret illalliset	Raamattu, Laine	2	480
86. Ld	Toivoton tapaus	Perkiö, Laine	1	340
85. Ld	Maria ja Elisabeth	Raamattu, Laine	1	75
80. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine	1	240
77. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	325
69. Ld	Kaikesta sydäimestä	Perkiö, Laine	1	60
67. Ld	Adventtidraama	Laine, Laine	1	190
60. Ld	Adventtidraama	Laine, Laine	1	320
54. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine	1	190
37. Ld	Kylväjäkollaasi	Haapanen, Laine		75
34. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine		215
32. Ld	Päätepysäkki	Issakainen, Laine		160
31. Ld	Gredo	Setterland, Laine		450
30. Ld	Leski	Raamattu, Laine		120
28. Ld	Rapsodia	Perkiö, Laine		130
27. Ld	Adventtidraama	Raamattu, Laine		20
26. Ld	Adventtinäytelmä	Trad, Laine		250
23. Ld	Leski	Raamattu, Laine		180
21. Ld	Milläs minä	Laine, Laine		160
20. Ld	Lammastarha	Laine, Laine		70
19. Ld	Samalla mitalla	Perkiö, Laine		80
17. Ld	Irti kahleista	Perkiö, Laine		55
14. Ld	Klovni-draama	Laine, Laine		55
12. Ld	Kymmenen spitaalista	Raamattu, Laine		55
10. Ld	Kasvot naamion takana	Haapanen, Laine		450
6. Ld	Rauhankabaree	Laine, Laine		190
4. Ld	Lammastarha	Laine, Laine		35
1. Ld	Kylväjäkollaasi	Haapanen, Laine		